

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мистецьких дисциплін

**«ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МУЗИЧНИХ
ШКІЛ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Кваліфікаційна робота

Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності
Освітній ступінь: магістр
Кваліфікація: магістр з менеджменту соціокультурної діяльності

Виконала: Конопацька Марія Сергіївна

Науковий керівник: Богданович Володимир Володимирович

Рецензент: Агаркова Тетяна Анатоліївна

Чернігів – 2023 р.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мистецьких дисциплін
Спеціальність Менеджмент соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри
д.п.н., професор Тамара СКОРИК
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)
« ____ » _____ 202 р.

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ
Конопацької Марії Сергіївни
(прізвище ім'я, по батькові)

Тема роботи: «Формування культуротворчого потенціалу музичних шкіл України на прикладі Чернігівської області»

Затверджена: протокол № 4 від «31» жовтня 2023 р.
на засіданні кафедри мистецьких дисциплін

Термін подання завершеної роботи на кафедру «05» січня 2024 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи «10» січня 2024 р.

Кваліфікаційна робота допущена до захисту рішенням кафедри мистецьких дисциплін Протокол № 7 від 19 грудня 2023 р.

Рекомендовано до захист

_____

підпис

_____

ПІБ наукового керівника

Результати захисту

_____

оцінка

_____

дата захисту

Голова ЕК

_____

підпис

_____

ПІБ голови ЕК

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

<i>№</i>	<i>Етапи та зміст виконання роботи</i>	<i>дата</i>	<i>примітка</i>
1.	Вибір теми і призначення наукового керівника магістерської роботи	30.09.22	Вик.
2.	Затвердження теми магістерської роботи	29.11.22	Вик.
3.	Отримання завдання на проведення наукового дослідження та підготовка календарного плану виконання магістерської роботи, затвердження його керівником	05.12.22	Вик.
4.	Збір та узагальнення зібраного матеріалу за темою дослідження	15.12.22	Вик.
5.	Підготовка першого розділу чорнового варіанту роботи і подання на прочитання науковим керівником. Підготовка тез.	28.12.22	Вик.
6.	Доопрацювання тексту роботи з урахуванням зауважень наукового керівника, подання її на друге читання	12.01.23	Вик.
7.	Підготовка другого розділу чорнового варіанту роботи і подання його на прочитання науковим керівником	09.03.23	Вик.
8.	Доопрацювання тексту роботи з урахуванням зауважень наукового керівника, подання її на друге читання	05.04.23	Вик.
9.	Підготовка третього розділу чорнового варіанту роботи і подання його на прочитання науковим керівником	02.06.23	Вик.
10.	Доопрацювання тексту роботи з урахуванням зауважень наукового керівника, збагачення роботи додатковими дослідженнями, що проводились під час переддипломної практики, подання її на друге читання	10.12.23	Вик.
11.	Подання магістерської роботи для реєстрації на кафедрі, рецензування та підготовка відгуку науковим керівником	13.12.23	Вик.

12.	Попередній захист магістерської роботи на засіданні кафедри, підготовка до захисту на засіданні екзаменаційної комісії	15.12.23	Вик.
13.	Публічний захист виконаної кваліфікаційної роботи	10.01.24	

Науковий керівник: _____

(Підпис)

(Ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВОГО КОМПОНЕНТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	11
1.1 Музична освіта як об’єкт наукових досліджень.....	11
1.2 Музична освіта як чинник особистого розвитку, індивідуальних здібностей та естетичних пріоритетів дітей та підлітків	14
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНА ПРИРОДА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	21
2.1 Аналіз становлення початкової мистецької освіти в Україні: історична ретроспектива.....	21
2.2 Система дитячих музичних шкіл та їх місце в сучасному культурному просторі України.....	29
Висновки до другого розділу.....	36
РОЗДІЛ 3. ПОЧАТКОВА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКЛАДУ КЗ «ГОРОДНЯНСЬКА ШКОЛА МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ЛІДІЇ КОНДРАШЕВСЬКОЇ»).....	37
3.1 Історія становлення та культурно-творчий потенціал навчального закладу.....	37
3.2 Стратегічні цілі, напрями та перспективи розвитку закладу.....	53
Висновки до третього розділу.....	59
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69

Додаток А.....	69
Додаток Б.....	71
Додаток В.....	73
Додаток Г.....	82
Додаток Д.....	99
Додаток Е.....	102

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні реалії характеризуються складними умовами розвитку культури українського суспільства, це призводить до загальної моральної бідності, краху людських цінностей, появи духовної порожнечі, падіння рівня культури значної частини населення. Тому важливо популяризувати мистецькі освітні заклади для розвитку культурно-естетичних цінностей з дитинства. Актуальність вибраної теми була зумовлена з ряду причин:

- розкриття важливого аспекту мистецького освітнього процесу в Україні;
- великий вплив мистецьких, музичних шкіл на всебічний розвиток та самореалізацію учнів;
- мистецькі школи відіграють важливу роль у збереженні та розширенні культурної спадщини, національних музичних традицій, а їхній внесок у формування музичного культурного середовища Чернігівської області визначається ключовим фактором у збереженні культурної спадщини нації.

Мета магістерської: дослідити культуротворчий потенціал музичних шкіл України на прикладі Чернігівської області.

Реалізація поставленої мети дослідження передбачили вирішення таких **завдань:**

- проаналізувати поняття «музична освіта» та «мистецька освіта» у науковій літературі;
- визначити важливість музичної освіти для особистого розвитку, індивідуальних здібностей та естетичних пріоритетів дітей та підлітків;
- здійснити історичну ретроспективу становлення та розвитку музичної освіти України;
- дослідити сучасну систему музичних шкіл як суб'єктів культурного простору України;

– розкрити історичну ретроспективу та культурно-освітній потенціал закладу КЗ «Городнянська школа мистецтв» ім. Л. Кондрашевської .

– на прикладі КЗ «Городнянська школа мистецтв» ім. Л. Кондрашевської визначити проблеми та стратегічні цілі розвитку закладів мистецької освіти Чернігівської області.

Об'єктом дослідження є освітній процес музичних шкіл України.

Предметом дослідження культуротворчий потенціал музичних шкіл Чернігівської області.

Методи дослідження: історизм, систематизація, порівняння, аналіз та узагальнення досліджуваної проблеми, метод статистичної обробки інформації.

База дослідження: КЗ «Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської».

Наукова новизна роботи полягає у постановці проблеми дослідження, яке може послужити основою для вдосконалення системи музичної освіти у Чернігівській області та сприяти ефективному формуванню культуротворчого потенціалу цього регіону.

Теоретичне та практичне значення роботи: матеріали можуть бути корисними для педагогічних працівників та керівників для реалізації покращень у формуванні культуротворчого потенціалу музичних шкіл.

Апробація результатів дослідження відбулася в процесі участі у Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та освіта в умовах воєнного часу» (м. Дніпро, 28 жовтня 2023 р.). IV Всеукраїнська науково-студенська конференція «Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи» (м. Івано-Франківськ, 15 грудня 2023 р.).

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи було опубліковано 2 тези доповідей:

1. Конопацька М.С. Функціональна природа музичної освіти в Україні. Наука та освіта в умовах воєнного часу. Матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (м. Дніпро, 28 жовтня 2023 р.).

2. Конопацька М.С. Історія становлення початкової мистецької освіти в Україні. Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи. Матеріали IV Всеукраїнської науково-студенської конференції (м. Івано-Франківськ, 15 грудня 2023 р.).

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Кількість використаних джерел – 50 Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить – 107 сторінок, обсяг основного тексту – 55 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВОГО КОМПОНЕНТА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

1.1 Музична та мистецька освіта як об'єкт наукових досліджень

Входження України до світового та загальноєвропейського культурно-освітнього простору, прийняття законодавчих документів, що регулюють освітню діяльність, зміна освітньої парадигми та пошук нових ціннісних орієнтирів прискорили процес модернізації вітчизняної музичної освіти.

Оскільки тема цього дослідження пов'язана з початковою музичною освітою, підкреслимо, що нормативними документами визначено, що початкова мистецька освіта надається спеціалізованими мистецькими навчальними закладами (мистецькими школами).

Мистецькі школи (музичні школи, художні школи, хореографічні школи, хорові школи, школи мистецтв тощо) є спеціалізованими позашкільними навчальними закладами, що надають початкову мистецьку освіту і діють відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту» [35], «Про позашкільну освіту» [37], «Про культуру» [34], інших нормативно-правових актів України, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у тому числі за рішенням засновників мистецьких шкіл, та відповідно до Положення про мистецькі школи і власних статутів. Початкова мистецька освіта здобувається паралельно з початковою та базовою середньою освітою і спрямована на набуття початкового рівня компетентності в обраному виді мистецтва [32].

Музична освіта може бути об'єктом наукових досліджень в різних аспектах:

1. Педагогічні аспекти: дослідження в галузі музичної педагогіки вивчають методи навчання музиці, розвиток музичних навичок та вплив музичної освіти на розвиток дітей та дорослих.

2. Музична психологія: вивчення впливу музики на психологічний стан людини, її вплив на емоції, інтелект та поведінку.
3. Музична історія та етномузикологія: дослідження історії музики, її розвитку в різних культурах та вивчення музичних традицій різних народів.
4. Музична теорія і композиція: аналіз структури музики, її гармонії, мелодії та ритму, а також створення нових музичних творів.
5. Музична технологія: дослідження використання сучасних технологій у музичному навчанні та створенні музики, таких як комп'ютерна музика, синтезатори, програми для обробки звуку тощо.
6. Соціокультурний аспект: вивчення впливу музики на суспільство, музичні субкультури, роль музики в культурному житті тощо.
7. Музична терапія: дослідження використання музики у лікувальних та реабілітаційних цілях.

Необхідність загальної музичної освіти, музично-естетичного виховання підкреслювали не тільки визначні педагоги та вчені (О. Рудницька, В. Шульгіна, Д. Зарін, А. Карасьов, Г. Падалка, О. Маслов, О. Михайличенко, С. Міропольський, Н. Гуральник, А. Пузиревський, В. Сухомлинський), але і українські композитори (Д. Кабалевський, М. Леонтович, М. Лисенко, С. Людкевич, Д. Сичинський, Я. Степовий, К. Стеценко), розглянемо погляди стосовно музичної освіти деяких з них.

Вчений та педагог О. Рудницька першою сформулювала визначення мистецької освіти як галузь освіти, що спрямована на вдосконалення у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та вдосконалення власної почуттєвої культури, також обґрунтувала методологічні, теоретичні і методичні основи мистецької освіти [39].

Професор В. Шульгіна вважає, що «музична освіта» є категорією музичної галузі педагогіки та розглядає це поняття – як процес і результат, за допомогою

якого відбувається засвоєння учнями системи музичних знань, умінь і навичок, формування естетичних понять, загальнолюдських якостей, розвиток музичних здібностей і творчого потенціалу [49, С.5-6].

О. Михайличенко тлумачить музичну освіту як «процес і результат засвоєння музичних знань, вмінь і навичок, що свідчать про відповідний рівень опанування музичними явищами в аналітично-теоретичному або практично виконавському аспектах» і розуміє її як таку, що функціонує в діалектичній взаємодії між суспільною системою створення і накопичення музичного досвіду та процесом передачі і засвоєння цього досвіду майбутніми фахівцями музичного мистецтва [25. С. 74].

Науковець Н. Гуральник вважає, що «музична освіта» – це свідоме здобуття знань, умінь і навичок відповідно до особистісних, загальних і спеціальних здібностей, індивідуального чуттєвого та емоційного досвіду з метою підвищення рівня самореалізації через діалогічну взаємодію суб'єктів шкільного навчання з використанням «музичної моделі». Школа в теорії і практиці музичної освіти визначається як особлива творча діяльність, що відбувається в межах синкретизму творення і навчання [5. С. 29].

В. Шацька узагальнила в своїх працях основні положення музичної освіти та виховання: «Система музичного навчання в школі об'єднує в єдине ціле виховання естетичного сприйняття музики та розвиток виконавських можливостей учнів. Ознайомлення учнів з кращими зразками музичної творчості слугує основою формування музичного смаку. Накопичення музичних вражень розвиває у дітей музичні потреби, інтереси й здібності. Навчання виконавської діяльності здійснюється тим успішніше, чим більш розвинута в учнях здібність естетично сприймати музику» [48]

Сучасні словники та довідникові видання дають узагальнене тлумачення поняттю «музична освіта», характеризуючи його як процес засвоєння знань, вмінь та навичок, необхідних для музичної діяльності, а також сукупність знань і

пов'язаних з ними вмінь та навичок, отриманих у результаті навчання [50].

Отже, музична освіта – це важлива галузь освіти, яка вивчає музику, її історію, теорію, виконавство та інші аспекти пов'язані з даним мистецтвом. Ця галузь має значення не лише з культурного і мистецького погляду, але і з точки зору психології, педагогіки та науки. Наукові дослідження про музичну освіту допомагають розширити наше розуміння музики та її впливу на суспільство, а також сприяють покращенню процесу музичного навчання і розвитку музичних талантів.

1.2 Музична освіта як чинник особистого розвитку, індивідуальних здібностей та естетичних пріоритетів дітей та підлітків

Музична освіта дітей та підлітків передбачає постійне спілкування з музикою. У процесі цього діти не тільки знайомляться з багатою спадщиною музичного мистецтва, але й набувають морально-естетичного досвіду, розвивають навички успішної творчої діяльності, сприяють самовираженню та особистісному розвитку.

Музична освіта в Україні виконує різноманітні функції, які важливі для розвитку суспільства та індивідуального зростання громадян. Функціональна природа музичної освіти в Україні описана наступним чином [14]:

– культурна функція: музична освіта сприяє збереженню, популяризації та передачі національної музичної спадщини, допомагає у формуванні культурної ідентичності і національної свідомості громадян;

– розвивальна функція: музична освіта сприяє розвитку різних аспектів особистості, включаючи когнітивні, емоційні та психомоторні навички, вона розвиває творчий потенціал та інтелектуальні здібності учнів;

– соціалізаційна функція: музична освіта сприяє соціалізації індивіда, вчить спілкуватися, співпрацювати та розуміти інших через спільну мову музики, формує громадянську культуру та цінності;

– терапевтична функція: музична освіта допомагає знижувати стрес, покращувати настрій та психофізичний стан людини та може бути використана як засіб психотерапії та релаксації;

– професійна функція: музична освіта готує молодь до майбутньої професійної діяльності в музичній сфері (віртуозній грі на музичних інструментах, вокалу, знання музичної теорії тощо);

– творча функція: музична освіта сприяє розвитку творчих здібностей та стимулює самовираження, надає можливість учням творити власну музику та виступати перед аудиторією [2].

Музична освіта є необхідною для формування культуротворчого потенціалу країни, оскільки вона сприяє збереженню культурної спадщини, розвитку творчих здібностей та міжкультурному розумінню, а також виступає основою для подальшого культурного суспільства.

Треба зауважити, що визначальним у музичному розвитку дитини є її музична діяльність (музичне сприймання, виконавство, творча та музично-освітня діяльність тощо), адже саме музична діяльність формує чуттєву сферу дітей, вони краще розуміють почуття та емоції, закладені у музиці, що в свою чергу допомагає дітям краще зрозуміти художній задум музичних творів [40. С. 5].

Вивчення музики сприяє розвитку багатьох якостей, які відіграють важливу роль у формуванні особистості, наприклад:

1. Розвиток когнітивних навичок (концентрація, пам'ять, абстрактне та логічне мислення).

2. Комунікативні навички (групові заняття, такі як бесіда про музику, хор, оркестр дають змогу дітям спілкуватися між собою, діти вчаться співпрацювати між собою, підтримувати та допомагати один-одному).

3. Самодисципліна (навчання музиці вимагають терпіння, роботи над собою, безперервної практики, ці якості неодмінно будуть у нагоді в дорослому житті).

4. Естетичний розвиток (діти вчаться розуміти для себе красиве у музиці,

розпізнавати різні стилі та жанри і обирати для себе цінне у цьому мистецтві).

5. Розвиток слуху (навчання музики покращує слухові навички та сприяє розвитку аудіативної уваги).

6. Емоційний розвиток (музика має потужний вплив на емоції та почуття, вона може викликати радість, смуток, спокій тощо; навчання музики допомагає дітям розуміти емоції та виражати їх через твори).

7. Творчий розвиток (музика сприяє виявленню фантазії дітей, уяви, інтуїції, самовираженню тощо).

8. Розвивання моторики, координації рухів (під час гри на інструменті).

9. Духовна культура (музична освіта є підґрунтям, на якому базується формування духовної культури особистості, що відбувається у тісному зв'язку з багатогранною культурою її народу).

Також, слід зазначити, що діти які відвідують культурно-естетичні освітні заклади менше залежні від соціальних мереж, комп'ютерних ігор тощо.

Дуже значущим у музичному розвитку дітей є роль педагога, адже саме від його розвитку, здатності до сприйняття, розуміння мови і образів музичного мистецтва безпосередньо залежить рівень музичної вихованості, музично-естетичної культури особистості дітей [26].

Зауважимо, що сприйняття є головною формою задоволення музичних потреб. Тому знання викладачем природи й функції сприйняття необхідне для виявлення механізмів формуючого впливу музики на духовний світ дитини.

Знання, фаховий рівень, професійні компетенції, розуміння дитячої психології та фізіології, поєднання теорії, практики музичної освіти дітей з формуванням художнього сприймання та естетики – все це дозволить викладачу професійно організувати навчально-виховний процес для розвитку музичних здібностей дітей [25].

Першочергові завдання:

1. Знайомство дітей зі світом добра і краси, виражених у музиці.

2. Розвиток чуттєво-емоційного сприйняття дійсності крізь призму музики.
3. Формування музичної грамоти, засвоєння основних понять, нотного письма, ритму, гармонії, особливості художньо-образної мови музичного мистецтва.
4. Збагачення емоційно-естетичного досвіду.
5. Розвиток образного мислення, індивідуальних музичних здібностей, творчої уяви, здатності виражати власні творчі ідеї через музику.
6. Набуття практичного досвіду, умінь, навичок у різноманітних видах музично-творчої діяльності.
7. Формування духовно-моральних, соціальних, естетичних якостей особистості.

Виконання вище вказаних завдань під час навчання та участь дітей у різноманітних видах музично-практичної діяльності забезпечить особистісний розвиток дітей, збагатить їх етичний та естетичний досвід, сформує ціннісні орієнтації, актуалізує потребу в творчій реалізації, духовно-естетичному саморозвитку та вдосконаленню.

Значущим завданням музичної школи є спрямування діяльності починаючих музикантів у позитивне русло, адже на сьогоднішній день, діти (особливо підлітки) прагнуть заявити себе в суспільстві, тому необхідно приділяти їм достатньо уваги, підтримувати інтереси, а ігнорування та байдужість можуть мати негативні наслідки. Відома педагог Г. Падалка зазначала, що «музика збагатить і розцвітить світосприйняття школярів лише тоді, коли музичне виховання пройматиме всі сторони їхнього життя» [30; 31]

М. Лисенко, К. Стеценко вважали, що музичні здібності дітей формує класична музика та твори народної фольклорної спадщини.

В. Сухомлинський, С. Русова, К. Ушинський вважали, що музичне виховання потрібно починати з автентичної музики, а тому для того, щоб сформувати індивідуальний музичний смак особистості, необхідно

використовувати вагомі та цінні твори, орієнтуватися на кращі зразки світової та національної музичної культури при цьому враховувати вікові особливості та можливості учнів. Сучасна філософія виховання спрямовує педагогіку на виховання дітей у дусі національної культури і загальнолюдської моралі [29].

А. Дмитруха, вважав, що український музичний фольклор (обрядові пісні, колискові, дитячі забавки) формують особистість дитини та художньо-естетичний смак, а системний підхід здатен розвинути будь-які здібності у дітей [7. С. 152].

І. Єгорова, зауважувала, що педагогові на уроках музики потрібно розкривати історичне та соціокультурне тло, обставини життя, факти біографії, процесу створення музичних творів композитора, адже це сприяє кращому емоційному та естетичному сприйняттю. Саме тому, важливими є міжпредметні зв'язки у вивченні музики з українською літературою, історією, краєзнавством [9].

Л. Виготський, акцентував увагу, що ефективними в навчальному процесі є не тільки слухання музики, її розбір, обговорення, коментування, а й використання різних форм художньої активності: театралізоване музично-хореографічне дійство з елементами гри, пантоміми, словесної розповіді тощо [26].

С. Дицьо, стверджував, що «особистісний розвиток учнів, породження нових знань, способів дій, особистісних смислів у вивченні мистецтва музики» відбувається за допомогою впровадження інноваційних технологій в навчальний процес [6. С. 1].

Високу ефективність у формування інтересу дітей до музики є використання мультимедійних технологій під час навчання, адже це дає змогу зручно керувати інформацією (текстами, графіками, аудіозаписами, візуальними зображеннями та відеоматеріалами), збільшити обсяг навчального матеріалу, узагальнювати, та систематизувати отримані знання [10].

Одним з головних принципів у роботі вчителя є створення комфортної та позитивної атмосфери на уроках, тоді дитина відчуває себе невимушено та розкуто. Вчитель не повинен заставляти дитину музикувати, а дати можливість

добровільно проявити себе, це сприятиме розкриттю творчої індивідуальності.

Також важливим є принцип партнерства – група учнів та викладач стають єдиним цілим, які усе виконують разом – слухають, співають, розмовляють та грають.

Отже, важливо ознайомлювати дітей з різними стильовими напрямками та жанрами українського та зарубіжного музичного мистецтва академічною, народною, духовною, розважальною та популярною музикою. Центр музичного навчання та виховання – особистість дитини, її свобода та автономія, індивідуальні музичні здібності та творчі можливості, врахування розвитку, її естетичних смаків, підтримка у її тлумаченні музики, творчих проявів та спроб у виконавстві та створенні, тому потрібно враховувати запропоновані підходи у музичному вихованні, тоді буде закладений міцний фундамент музично-естетичної культури особистості як невід’ємної складової її духовності.

Висновки до першого розділу

Наукові дослідження про музичну освіту допомагають розширити наше розуміння музики та її впливу на суспільство, а також сприяють покращенню процесу музичного навчання і розвитку музичних талантів. Музична освіта – це важлива галузь освіти, яка вивчає музику, її історію, виконавство та інші аспекти пов'язані з даним мистецтвом. Ця галузь має значення не лише з культурного і мистецького погляду, але і з точки зору психології, педагогіки та науки. Саме дитяча школа мистецтв є складовою системи музичної освіти, її початковою ланкою. Тут учні отримують знання, формують професійні вміння та навички, забезпечують свої потреби у творчій самореалізації та інтелектуальному і духовному розвитку, усвідомлюють свою соціокультурну ідентичність, готуються до активної професійної та громадської діяльності, змістовно проводять дозвілля.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛЬНА ПРИРОДА МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз становлення початкової мистецької освіти в Україні: історична ретроспектива

На різних етапах розвитку суспільства змінюються вимоги як до освіти, так і до виховання, створюються відповідні освітні парадигми. Основне завдання цих парадигм полягає у визначенні мети та встановленні, з якою ціллю буде здійснюватися освітній процес.

Проблеми гармонійного виховання людини вирішуються вже багато віків. Із давніх-давен музика була одним з основних засобів виховання підростаючого покоління, її значення обумовлювалось загальними задачами виховання, які були провідними на той час в суспільстві.

Історія становлення і розвитку системи формування музичної культури та освіти сягає давніх часів. На ранніх стадіях розвитку людства музичним навичкам не навчали, вони переймалися молодшими від старших. Коли ж художня культура, ще в умовах докласового суспільства, досягла відносно високого рівня, виникла необхідність в спеціальному навчанні.

Найдавніші відомості про музичну освіту відносяться до Єгипту (близько 2500 до н.е.). Мемфіс протягом довгого періоду був осередком шкіл, в яких вивчали культову та світську музику. В Давньому Китаї вважали, що музика не сприяє вихованню моральності, тому її забороняли виконувати, а Греція одна з перших країн надавала музиці соціально-політичне та морально-виховне значення (вчення про «етос»), а навчання музики і співу були обов'язковими в процесі отримання освіти. Грецьке слово «музика», означає «мистецтво муз». Музику вивчали діти віком від 7 до 16 років, це включало в себе вивчення літератури, мистецтва, хорового співу, гри на флейті, лірі, кифарі. Саме в цей період відбулися передумови розділення навчання на 2 види (загальна та професійна освіта) [8].

Невід'ємною складовою суспільного та культурного життя Стародавнього Риму були концерти, артисти користувалися особливим статусом, тому особливою вимогою був розвиток професійної музичної освіти.

Християнська церква мала великий вплив на формування культури і мистецтва Середньовіччя. При монастирях створювались школи, де музика займала значне місце, але естетичне задоволення від мистецтва вважалось слабкістю людської природи. Також при церквах та храмах засновуються співочі гуртки, які до свого репертуару включали не тільки духовну музику, але й світську. Згодом інструментальне виконавство витісняє вокальне, поширюється не професійне музикування і музика лунає в побуті, салонах, при дворах тощо [24; 47].

В епоху Відродження музичні діячі вбачали сенс музичних занять в практичному музикуванні (створення музики та виконання), шукали в музиці і музичній освіті можливість об'єднання естетичних та етичних основ.

Значно вдосконалило музичну освіту система нотного запису та поява нотодрукування, це облегшило змогу передавати музичний досвід з покоління в покоління. У цей період виникли музичні школи, які виховували професійних музикантів широкого профілю (хоровий спів, гра на інструментах, музична теорія, композиторське мистецтво).

Музика в давні часи України до XVII століття мала велике значення в релігійних обрядах та національних святах, але загальний доступ до музичної освіти обмежувався і знання музики передавалося з покоління в покоління в рамках сімейних і національних традицій. З XVI – XVII століть в історичних джерелах давньої України використовується поняття «музична освіта», де згадуються засновані осередки розвитку культури і мистецтва та визначається зміст і призначення музичного навчання.

Значний внесок у розповсюдження національної культури і розвиток музичної освіти цього періоду зробили братські школи (першу було відкрито у

Львові у 1586 році), які організовувались на західноукраїнській території як супротив покатоличення населення, політичного, духовного, економічного впливу на Україну, а також з метою збереження мови, національної самосвідомості, просвітницьких і народних традицій – трьох головних чинників духовної культури українців [5]. В цих передових для свого часу учбових закладах, окрім загальної освіти, навчали співу, музичній грамоті і предметам музикування. Також навчання музиці проводилось в церковних і монастирських школах, храмових хорах, які виховували церковних співаків. Згодом відкриваються школи для різних верств населення, віку та напрямку освіти, де окрім основних наук приділялась значна увага музичному навчанню та вихованню (народні початкові школи, школи при монастирях і сільських церквах, гімназії, ліцеї, братські школи, приватні пансіони тощо).

З появою нотодрукування у Києві (1770 рік) та початком Великої французької революції (1789 рік) музична освіта суттєво змінюється. Вона потребує більшу кількість музичних педагогів, виконавців, діячів, адже виникають нові оперні театри, оркестрові колективи, розквітає інструментальна музика, розвивається домашнє музикування, музиці більше приділяється уваги в середніх школах, поширюється світське музикування, тому світські навчальні заклади стають популярними. Всі ці фактори призвели до того, що навчальні заклади поділились на 2 групи. Перша група готувала професійних музикантів, а інша надавала загальну музичну освіту.

У 1700 році І. Максимовичем було відкрито перший вищий навчальний заклад Чернігівського краю, який ознаменував новий етап у музичній освіті України – Чернігівський колегіум, де існував церковний хор (як форма практичного музикування) та була змога навчатись гри на інструментах.

Також розвивались національні музичні школи. Наприклад, у 1738 році у Глухові була відкрита школа співу та інструментальної музики, де навчали грати на скрипці, гусях і бандурі. З плином часу музично-естетичному вихованню

приділялась увага в різних учбових закладах, діяльність яких обумовлювалась їх класово-становою приналежністю: у звичайних навчальних школах, музичних школах, в привілейованих навчальних закладах для хлопчиків та для дівчат (жіночі гімназії, інститути шляхетних дівиць), вищих навчальних закладів (Києво-Могилянська академія, Київський університет Святого Володимира, Харківська колегія, вокальні та інструментальні класи при Харківському казенному училищі). Також навчання музиці та вокальному мистецтву відбувалось при церквах та монастирях. Там були засновані хори, якими очолювали музиканти-диригенти і композитори. Високу виконавську майстерність показували хори при Чернігівському та Почаєвському монастирях.

Також варто зазначити, що в цей період на Чернігівщині було відкрито полкові, парафіяльні та козацькі школи, які популяризували музичну освіту. Метою було: формування духовної культури молоді засобами музичного мистецтва (церковний спів, гра на музичних інструментах), але документів, регулюювальних зміст музичного навчання не було. Загалом на Чернігівщині діяло 154 школи (за даними О. Лазаревського) [22]. Вважаємо за необхідне навести таблицю поширення полкових шкіл на Чернігівщині:

Табл. 2.1 Кількість полкових шкіл.

Міста	Містечка	Села	Хутори	Загалом
2	8	129	90	154

Музичне виховання ставало масовим і могутнім фактором розвитку загальної культури українців, це підтверджують публікації у тогочасних пресах: «Музичні бесіди», «Київський телеграф» [5].

З 1770-х років, почала існувати система музичної освіти для кріпаків, яку називали «капеллями» або «капеллянськими школами». Капеллянські школи були спеціальними навчальними закладами, де кріпаки навчалися музиці, грі на музичних інструментах та співу під керівництвом вчителя, який мав за мету

підготувати їх до виконання музичних обрядів у церквах та на палацах поміщиків. Капеллянські школи існували в Україні в період кріпосного права і були однією з небагатьох можливостей для кріпаків набувати музичну освіту та розвивати музичні навички. Ці школи втратили своє значення тільки на початку другої чверті XIX століття.

Варто зазначити, що багато педагогів працювало над розвитком музично-естетичної думки в цей період історії (XVII-XIX ст.). Наприклад Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж. Руссо, Й. Герbart, Ф. Фребель заклали теоретичні засади загальної музичної освіти школярів, а праця М. Дилецького «Грамматика мусикійська» сформувала головні критерії методів музичного виховання в Україні.

У XIX столітті, було розширено мережу середніх і нижчих навчальних закладів краю. У Чернігівській губернії було відкрито три гімназії: Новгород-Сіверську, Чернігівську, Ніжинську. З 1860 року було відкрито нові типи навчальних закладів з елементами музичної освіти – недільні школи (м. Чернігів, Городня, Сураж, Стародуб). Поступово чисельність шкіл в губернії зростає, було підвищено роль дисципліни «співи», відбувається методичне забезпечення навчальною літературою та музичними інструментами.

У середині XIX століття в Україні виникла потреба розширювати музичну освіту. У цей час мистецька освіта продовжувала розвиватися у двох напрямках – професійному (заснування перших консерваторій, куди приймали і дітей) і загально-просвітницькому (відкриття безкоштовних музичних шкіл під керівництвом М. Балакірева, де учні здобували початкові музично-теоретичні знання, займалися співом, грою в оркестрі тощо). Також роль в розвитку музичної освіти відіграли приватні музичні школи, відкриті в кінці XIX-XX століть в багатьох містах (В Чернігові перші музичні класи були відкриті в 1886 році при Чернігівському музично-драматичному товаристві; у 1908 році було відкрито Чернігівські музичні класи імператорського російського музичного товариства).

В кінці XIX століття А. Рубінштейном був створений проект загальної дитячої музичної школи, в якому було запропоновано ввести в початкових класах шкіл і всіх гімназій обов'язкові заняття співом, сольфеджіо, елементарною теорією музики. Але цей проект було втілено тільки в деяких привілейованих навчальних закладах (в Чернігові зокрема).

Розвиток музичної освіти і виховання в Україні поживався за сприятливих умов після 1917 року (Жовтневої революції), її було проголошено обов'язковою. У багатьох містах було відкрито масово-просвітницькі музичні курси, школи, курси, консерваторії тощо. Наприклад, в Чернігівському краї можливість навчатись музиці надавали жіночі гімназії: Н. Заостровської, М. Литвиненко, Є. Кузніцової. Основним засобом для проведення занять співу була скрипка. Також, варто зазначити, що в різних навчальних закладах Чернігова було популярним проведення різноманітних музичних вечорів, концертів, свят.

У 1918 році відбувся I Всеросійський з'їзд освіти, де було створено департамент позашкільної освіти при генеральному секретарстві освіти Української Народної Республіки. Департаментом було розроблено Положення про позашкільну освіту [3].

В 1922 році було музичну освіту було поділено на 3 типи:

– початкова мистецька освіта: ділилась на 2 типи 4-річні 1-го ступеня (для дітей) і курси загальної музичної освіти для дорослих, у яких була тільки музично-просвітницька функція;

– середня музична освіта – технікуми;

– вища освіта – консерваторії.

В школах навчали слуханню музики, хоровому співу, музичній грамоті та історії музики, особлива увага приділялась роботі хорових і оркестрових колективів. У процесі музичного навчання використовувались твори, які глибоко впливали на емоції, думки та переживання людини.

Варто зазначити, що великий вплив на розвиток музично-естетичної освіти в

Україні внесли видатні педагоги – М. Верховинець, М. Леонтович, М. Лисенко, К. Стеценко, Б. Яворський та ін. Вони розробляли та публікували музичні посібники, нотні збірки, методичні поради з музичного виховання, в яких звертали увагу на важливість розвитку музичних здібностей дітей, естетичного смаку, пам'яті, артистичності, любові до української пісні.

К. Стеценко розробив нову за змістом програму «Проект програми по співам в Єдиній школі» [42], де в основі закладено важливість української пісні для національного виховання дитини. Тепер спів набув статусу обов'язкової музичної дисципліни і був введений до навчальних планів шкіл.

М. Леонтович створив «Практичний курс навчання співу у середніх школах України» [21], де обґрунтував цілісну педагогічну систему в якій описав методичні прийоми навчання музики, перевірені на власному багаторічному вчительському досвіді.

В. Верховинець написав посібник для дітей «Весняночка» [4], до якого увійшли пісні-ігри, зібрані в народі та створені М. Лисенком, М. Леонтовичем, К. Стеценком, П. Козицьким [8].

Завдання поширення музичної освіти серед широких мас визначило напрямок і зміст діяльності музичних закладів. В школах викладали слухання музики, хоровий спів, музичну грамоту, історію музики. Значна увага приділялась формуванню моральних норм, естетичних почуттів і художніх потреб людини.

З 1930-х років музичні школи розповсюджуються. В 1933 році школи були переведені на семирічне навчання з чотирьохрічного, в навчанні велику увагу почали приділяти інструментальному професійному музичному навчанню. І до тепер урок гри на інструменті має назву «фах», що означає фаховість початкової музичної освіти.

Починаючи з другої половини ХХ століття були визначені основні напрями виховної діяльності позашкільних закладів, чітко визначенні завдання, зміст і форми роботи. Відкривається велика кількість дитячих музичних та вечірніх шкіл

загальної музичної освіти, куди мали змогу ходити як дорослі так і підлітки. З 1960-х років музичні школи починають поступово змінювати напрямок своєї діяльності і ставати осередками масової музичної культури.

В 1960-1980-тих роках представники мистецької інтелігенції починають розробляти новітні концепції музичного навчання та виховання. Наприклад у Д. Кабалевського була власна концепція музичного виховання. Він вважав, що в основі навчання лежить активне сприймання музики та підкреслював важливість хорового співу. Він зазначав, що протягом роботи повинно панувати захоплююче мистецтво без жодних правил і вправ, які вимагають багаторазового повторення, також він не виключав важливість музичної грамоти. Концепція Д. Кабалевського дала змогу об'єднувати усі види музичної діяльності на одному уроці [12].

У 1978 році вийшов Наказ Міністерства культури СРСР № 515 «Об утверждении Положения о детской музыкальной, художественной школе и школе искусств». Розпочинається історія дитячої музичної школи, як позашкільного закладу освіти. Основна мета була всебічно розвивати здібності і схильності дітей до мистецтва, виховувати громадську активність [3].

До 1991 року в Україні діяло більше 1000 музичних шкіл та шкіл мистецтв. Наприклад в Чернігівській області працювало 34 дитячих музичних школи, де навчалось біля 7000 учнів за різними спеціальностями (фортепіано, баян, акордеон, скрипка, віолончель, контрабас, бандура, цимбали, арфа, домра, гітара, балалайка, духові та ударні інструменти). [44]

Зі здобуттям незалежності України, з'явилися нові можливості для розвитку музичної освіти, створюються програми з музики в традиціях української музичної освіти, в основу яких покладено фольклор, де музична творчість і сприйняття неподільні [5].

Сьогодні Чернігівська область має розвинутий музичний освітній сектор, який надає можливості для навчання музиці дітям на різних рівнях. Початкова музична освіта важлива для розвитку музичної культури та творчості нового

покоління чернігівців.

2.2 Система дитячих музичних шкіл в контексті сучасної культурної сфери України.

Музична освіта є важливою для розвитку індивідуальних здібностей та виховання особистості, вона забезпечує гармонійний розвиток дітей та підлітків.

В 2 розділі 21 статті Закону України «Про освіту» [35] наголошено, що мистецька освіта є професійною освітою, і може здобуватися в межах формальної, неформальної та інформальної освіти з метою набуття компетентностей у відповідній галузі професійної діяльності під час навчання в умовах безперервного інтегрованого освітнього процесу на певному або всіх рівнях освіти, з ранньою ідентифікацією індивідуальних компетентностей, які потребують розвитку.

Мистецька освіта передбачає набуття особливого естетичного досвіду, ціннісно-орієнтаційних компетенцій у процесі активної мистецької діяльності, набуття комплексу професійних компетенцій, у тому числі демонстраційних, спрямованих на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості та набуття кваліфікацій у різних видах мистецтв.

Мистецька освіта включає в себе

– початкову мистецьку освіту, яка здобувається паралельно з початковою та базовою середньою освітою і має на меті набуття початкового рівня компетентності в обраному виді мистецтва;

– профільну мистецьку освіту, яка ґрунтується на початковій мистецькій освіті, відбувається одночасно із здобуттям повної загальної середньої освіти і спрямована на продовження мистецької освіти на наступному рівні;

– фахову передвищу мистецьку освіту, яка базується на початковій мистецькій освіті та базовій середній освіті, надається одночасно з повною загальною середньою освітою або на основі повної загальної середньої освіти, з

метою набуття здобувачами професійної компетентності у певній мистецькій спеціалізації;

– вищу мистецьку освіту, яка здобувається на основі професійної або фахової передвищої мистецької освіти та повної загальної середньої освіти і має на меті набуття здобувачами вищої освіти компетентностей за відповідними ступенями вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії/доктор мистецтв) у певній мистецькій спеціалізації [35].

Навчатись музиці можливо в загальноосвітніх навчальних закладах, але професійну музичну освіту сьогодні надають ДМШ (дитячі музичні школи) та МШ (школи мистецтв). В Україні дитячі музичні школи поряд зі школами естетичного виховання офіційно іменуються як мистецька школа.

Мистецька школа (згідно з Законом України, ст. 21 «Про освіту») – це заклад спеціалізованої мистецької освіти: музичної, художньої, хореографічної, хорової, школи мистецтв тощо [35].

Мистецька школа є закладом позашкільної освіти сфери культури і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту» [35], «Про позашкільну освіту» [37], «Про культуру» [34], інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства культури України, рішень засновників мистецьких шкіл, у тому числі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, прийнятих в межах їх повноважень, визначених законами України, а також цього Положення і власного статуту.

Мистецька школа впроваджує діяльність за такими напрямками позашкільної освіти:

– художньо-естетичному (розвиток творчих здібностей, набуття практичних навичок, знання вітчизняної і світової культури та мистецтва);

– мистецькому (розвиток виконавських компетентностей у процесі активної мистецької діяльності).

Мистецька школа організовує освітній процес за освітніми програмами елементарного, середнього (базового) та/або поглибленого підрівнів початкової мистецької освіти та за загальним мистецьким та/або початковим професійним спрямуваннями. Початкова мистецька освіта може здобуватися одночасно із здобуттям дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, а також незалежно від здобуття рівня освіти. Компетентності, здобуті за освітніми програмами початкової мистецької освіти, можуть враховуватися та визнаватися на відповідному рівні формальної освіти.

Мистецька школа може здійснювати освітню діяльність за освітніми програмами початкової мистецької освіти для осіб з особливими освітніми потребами та інших громадян незалежно від віку відповідно до їхніх потреб і запитів.

Інституційний аудит та громадська акредитація мистецької школи здійснюються на підставах та у порядку, визначених законодавством.

Місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування забезпечують доступ до початкової мистецької освіти громадян за місцем проживання шляхом відкриття, утримання, матеріально-технічного забезпечення та фінансування мистецьких шкіл, їх філій та класів відповідно до освітніх, культурних, духовних потреб та запитів населення.

Створення, реорганізація, ліквідація мистецької школи здійснюються відповідно до законодавства.

Такі заклади освіти естетично виховують дітей через надбання української та світової культури, готують підґрунтя для занять художньою творчістю, а обдаровані учні мають змогу вибрати професію в галузі культури та мистецтва [32; 35].

Пріоритети сучасного розвитку освітньої системи, умови та чинники впровадження мистецьких принципів у теорію та практику регламентують такі

державні нормативно-правові документи [28]:

- Закон України «Про освіту» (2017 р.) [35];
- «Про позашкільну освіту» (2000 р.) [37];
- «Про культуру» (2021 р.) [34];
- «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» (2019 р.) [36];
- «Національна стратегія розвитку освіти в Україні» [27];
- Концепція «Нова Українська школа» (2016 р.) [18];
- Положення про мистецьку школу (2018 р.) [32; 33].

Вимоги, проголошені в національних освітніх документах, спрямовують освітню діяльність на пошук і розширення можливостей безпосередньої взаємодії вчителя та учня на інформаційному, полікультурному та міжособистісному рівнях. Це формує підґрунтя для впровадження в сучасну освіту ефективних умов і засобів розвитку кращих особистісних якостей і психічних функцій учнів: мислення, уваги, уяви, нових перспектив в освіті, розвитку всебічно розвиненої культурної і творчої особистості, здатної до самовираження тощо [43].

Для розуміння державною важливості ролі мистецьких шкіл в культурному просторі України, необхідно визначити їх призначення. Мистецька освіта формує особистість яка може створити або відтворити твори аматорського чи професійного мистецтва. Призначення початкової мистецької освіти – сформувати підґрунтя для такої мистецької діяльності.

Багата різноманітність мистецьких заходів, культурних проєктів, дитячих конкурсів, фестивалів сприяють популяризації народного та світового мистецтва серед українців. Таким чином усі суб'єкти мистецько-освітнього процесу беруть участь у культуротворенні, а початкова мистецька освіта з педагогічної категорії перетворюється на культурологічну, стаючи складовою та чинником розвитку культурного простору України [13].

Дитячі музичні школи відіграють значну роль для культурного розвитку

країни, адже вони:

По-перше, розвивають творчі та музичні здібності. У дітей є можливість навчитись грати на музичному інструменті, співати, відкрити у себе композиторське спрямування, це може призвести до виникнення нових, відомих на весь світ, музикантів.

По-друге, навчання музиці несе у собі збереження та просування української культурної спадщини.

По-третє, здобуття музичної освіти формує особистість, розвиває у дітей здатність до самовираження, психологічної витримки, концентрації та волі.

По-четверте, музична освіта сприяє комунікуванню між людьми, соціальному розвитку та емпатії. Діти вчаться слухати інших, співпрацювати в команді, знаходити компроміси, це в свою чергу важливо для побудови гармонійних відносин у суспільстві.

Також, навчання музиці розвиває креативність, уяву, вміння експериментувати, мислити нестандартно це може привести до створення чогось нового.

Якщо проаналізувати дані про кількість мистецьких навчальних закладів в Україні, можна зробити висновок про їх зменшення. Державна служба статистики 2020 р. показала, що в Україні на той час функціонувало 1303 мистецькі школи. Через повномасштабну війну в Україні багато мистецьких закладів було знищено або пошкоджено, станом на 25 квітня 2023 року, 108 закладів мистецької освіти припинили свою діяльність, згідно інформації Міністерства культури та інформаційної політики України. Найбільші втрати культурної інфраструктури отримали Донецька, Харківська, Херсонська, Київська, Миколаївська Луганська та Запорізька області [23].

За темою нашого дослідження ми сконцентрували увагу на аналізі стану мережі мистецьких шкіл та тенденціях музичної освіти Чернігівської області. Адміністративно-територіальний устрій області налічує 5 районів, 57

територіальних громад, 29 селищ міського типу, 1464 сільських населених пунктів. В Чернігівській області станом на квітень місяць 2023 року проживає біля 940-945 тисяч людей, з них дітей віком від 0 до 14 років налічується приблизно 133 тисячі. Дані дитячих мистецьких навчальних закладів Чернігівської області станом на 2021 рік показали, що загалом в школах навчаються біля 9000 осіб, віком від 6 до 15 років.

За даними Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти 2021 року, в Чернігівській області функціонує 39 початкових мистецьких освітніх закладів (Додаток Д) [11].

Усі школи знаходяться в комунальній власності та фінансуються з місцевих бюджетів.

Більшість дітей навчаються в музичній школі для загального розвитку, тільки біля 3% випускників шкіл мистецтв продовжують отримувати професійну музичну освіту у вищих навчальних мистецьких закладах. Також не всі діти доходять до випускного класу, вони або відраховуються, або йдуть в академвідпустку (більшість з неї не виходить). Тому, враховуючи ці реалії, при розробці нової нормативно-правової бази мистецьких шкіл Мінкультури було орієнтовано керуватися основними принципами, закріпленими в Законі України «Про освіту» [35].

- людиноцентричність (дитиноцентричність);
- забезпечення права вибору освітніх компонентів;
- академічна автономія закладів мистецької освіти та педагогічних працівників;
- справедливе і всебічне оцінювання роботи педагогічних працівників;
- розроблення власних освітніх програм тощо [38].

В цей нелегкий час дуже важливо постійно реформувати мистецькі школи, робити їх не тільки як осередок навчання дітей, але і осередок творчого піднесення, психологічного відпочинку, спілкування між дітьми, вчителями,

батьками, пересічними людьми шляхом творчості. Це можливо робити способами організації різноманітних сучасних заходів (ярмарки, благодійні концерти, створення креативних проєктів, кліпів, музичних квестів, тощо), де приймати участь можуть всі бажаючі, а не тільки учасники освітнього процесу школи. В цей час важливо музичну (мистецьку школу) зробити сучасною та цікавою для усіх верств та вікових груп населення, це призведе до популяризації і більшого потоку творчих людей, а отже, збільшиться кількість учнів у школі.

Висновки до другого розділу

Історичний аналіз музичної освіти в Україні дав змогу проаналізувати основні етапи, події та визначальних особистостей, які забезпечили її становлення, розвиток, набуття національних рис і особливостей. Проаналізувавши статистичні дані Чернігівської області, можемо зазначити про невелику кількість залучених дітей до музичного мистецтва. Тому зараз важливо постійно реформувати музичну освіту, оновлювати зміст, завдання та методи, робити музичну школу осередком творчого піднесення, спілкування та психологічного відпочинку. Музична освіта потребує уваги сучасного суспільства, залучення наукового, педагогічного і творчого потенціалу для осмислення музичного мистецтва як цілісного явища культурного феномену.

РОЗДІЛ 3

ПОЧАТКОВА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКЛАДУ КЗ «ГОРОДНЯНСЬКА ШКОЛА МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ЛІДІЇ КОНДРАШЕВСЬКОЇ»)

3.1. Історія створення та культурно-освітній потенціал мистецького закладу

У 1967 році в невеликому містечку Городня створилася Дитяча музична школа. Першим директором школи стала Вент Катерина Кирилівна, випускниця диригентсько-хорового відділу Чернігівського музичного училища. Крім директора, спочатку в школі працювало тільки шестеро викладачів: Молибога Олексій Григорович (клас духових інструментів), Савенок Любов Андріївна (клас фортепіано), Бондарчук Євгенія Устимівна (клас фортепіано), Ратченко Галина Микитівна (клас фортепіано), Мазура Євгеній Миколайович (клас народних інструментів) та Кучерявенко Микола Григорович (клас народних інструментів). У 1971 році школа зробила свій перший випуск у кількості 5-х учнів.

Вент Катерина Кирилівна у своїх спогадах зазначала що починати було тяжко, але їй було 24 роки, і вона була молодою, енергійною, і дуже відповідальною людиною. Тільки їй було не зручно через те, що в ті часи вона була єдиною жінкою на всю область серед всіх директорів шкіл.

Організаційні труднощі завжди вирішувались по мірі надходження, але була виставлена програма школи та сформовані задачі на майбутнє. А саме:

1. Сформувати колектив (перший директор школи зазначала, що сформувати колектив, це не значить підібрати кадри, адже тут можна помилитись, треба сформувати колектив як єдине ціле, як сім'ю, щоб люди йшли на роботу, як на свято).

2. Написати музично-освітню програму навчання для дітей.

3. Вирішення організаційно-педагогічних питань. Наприклад: яким

чином залучати учнів до музичної школи; якими методами викладати дисципліни (кнутом чи пряником). На прикладі вона привела дуже колоритку викладачку, яку досі пам'ятають за оригінальність. Вона запросила до себе на відкритий урок директора, де на фортепіано грала учениця домашню роботу, вона її уважно слухала, а потім звертається до Катерини Кирилівни фразою: «Ну як вам, я можу відчувати гордість за свою ученицю?» Тобто вчитель не тільки похвалив учня перед директором школи, а сказав що пишається ним, тоді у дітей будуть розправлятися плечі і на наступні уроки вони будуть готуватися все краще і краще. Так дітей цінували та поважали в дитячій музичній школі.

Як тільки школа почала працювати разом з учнями, викладачі почали активно організовувати концертні заходи, до яких готувались дуже прискіпливо. В школі навчали високій класиці, приділялась увага оперному мистецтву, в школі ставили справжні опери, наприклад була поставлена опера на високому рівні Миколи Лисенка «Коза Дереза» традиційного випуску. Також Катерина Кирилівна організовувала гастролі по області, до яких готувались всією музичною школою, разом робили костюми та декорації.

Особлива увага приділялась індивідуальним розмовам з учнями після закінчення уроків, особливий акцент робився на тих, хто потребував додаткової уваги, зокрема серед невстигаючих та обдарованих учнів. Наприклад, Максим Бусел, який випустився зі школи, спочатку недооцінював свій талант, вчителі проводили з ним активні розмови, щоб допомогти йому виявити й цінувати свої здібності. в результаті цього впливу він досяг визнання та став солістом Національної опери України.

На останок, перший директор дитячої музичної школи сказала, що зі всіма поставленими задачами вони успішно справились, а найголовніше це те, що був закладений надійний фундамент подальшого розвитку музичної школи.

На цей час в школі працює 50 відсотків минулих вихідців, а подальші директори достойно продовжували працювати над розвитком музичної школи.

З роками вчителі набували досвіду в роботі з дітьми, зріс рівень їх майстерності, викладачі та учні школи почали частіше приймати участь та займати призові місця в конкурсах Чернігова та Києва.

З кожним роком популярність школи Городні зростала, кількість учнів збільшувалась, а сфера освітніх послуг розширювалась. В старому приміщенні не вистачало місця, тому в 1991 році керівництво району віддало музичній школі колишнє приміщення Райкому комуністичної партії.

Переселившись в гарну та просторну будівлю над річкою, школа отримала можливість розширюватись. Тому в 2004 році у школі відкрився відділ образотворчого мистецтва. До семи музичних нот приєдналися сім кольорів веселки. Городнянська музична школа реорганізувалася в Городнянську школу мистецтв. А в 2016 році Городнянській школі мистецтв присвоїли звання імені видатної світової оперної вокалістки Лідії Кондрашевської.

Комунальний заклад «Городнянська школа мистецтв імені Лідії Кондрашевської» Городнянської міської ради заснований рішенням Городнянської районної ради від 11.01.2005 року «Про реорганізацію дитячої музичної школи». Згідно з рішенням четвертої сесії сьомого скликання Городнянської міської ради від «26» квітня 2018 року змінено засновника комунального закладу «Городнянська школа мистецтв імені Лідії Кондрашевської» на Городнянську міську раду. Заклад підпорядковується відділу культури, сім'ї, молоді та спорту Городнянської міської ради.

КЗ «Городнянська школа мистецтв» є закладом позашкільної освіти, який надає початкову мистецьку освіту, здійснює навчання і виховання у позаурочний та позанавчальний час [41].

На цей час у Городнянській школі мистецтв ім. Л. Кондрашевської навчається 198 учнів. Штатний склад закладу всього включає 27 працівників:

- 2 технічних працівниці
- 3 охоронці

- 1 завхоз
- 1 секретар
- 20 викладачів

В школі мистецтв функціонує 4 відділи:

- народний;
- фортепіанний;
- вокально-теоретичний;
- художній.

Варто зазначити, що педагогічний колектив школи постійно підвищує свою кваліфікацію на різноманітних курсах, семінарах, конференціях.

Директор школи – Т.А. Агаркова. Завнавчальної частини – К.М. Мороз.

Найбільшим відділом школи мистецтв є народний відділ, де працюють 10 викладачів. Д.В. Черняк – заввіділом, викладач класу гри на бандурі та бас-гітарі; А.Ф. Герасименко – викладач мідних та народних духових інструментів, Б.О. Сікора – викладач мідних та народних духових та ударних інструментів; О.Г. Баранова – викладач домри, молодшої групи оркестру та шумового оркестру; Т.Б. Марцинкевич – викладач домри; Т.В. Кругляк – викладач класу акордеону, молодшої та старшої групи ансамблів акордеоністів; Т.І. Гаташ – викладач класу баяну; К.М. Мороз – викладач класу гітари та керівник ансамблю гітаристів «ДОМІФА» та А.А. Золоторьова – викладач класу гітари та керівник ансамблю гітаристів «Проліски»; Р.М. Власенко – викладач старшої групи оркестру та оркестру викладачів «GorodBend». На відділі навчається 63 учня.

На фортепіанному відділі працюють 4 викладачі (О.М. Лутченко – заввіділом, викладач класу фортепіано, концертмейстер; І.А. Аржанік та О.М. Ругаль – викладачі класу фортепіано, концертмейтери; А.С. Бірюк – викладач додаткової дисципліни фортепіано та концертмейстер). На відділі навчається 29 учнів.

На вокально-теоретичному відділі працюють 3 викладачі. М.С. Конопацька –

заввіділом, викладач сольного академічного вокалу, керівник хору 1-класу, молодшої, середньої та страшої груп ансамблю ACADEMIX; Т.А. Агаркова – директор школи, викладач сольного академічного співу та ансамблю «Райдужні нотки»; І.М. Непопенко – секретар педагогічної ради, викладач теоретичних дисциплін (сольфеджіо, музична література, бесіда про музику). На відділі загалом налічується 100 учнів, з них 15 вокалістів. Вважаємо за необхідне показати штатний колектив викладачів на рис. 3.1:

Рис. 3.1 Штатний колектив викладачів

Також необхідно зазначити, що в школі мистецтв функціонує художній відділ, де працює 3 викладача (А.В. Лобода – заввіділом, викладач образотворчого мистецтва; І.М. Поляков та Т.В. Торіна.). Художній відділ активно приймає участь в житті школи та громади: організовує тематичні виставки; благодійні ярмарки з різноманітними виробами зробленими дітьми (чашки, сумки, брелки тощо);

оформлює фотозони до різних свят; стилізує стіни (наприклад нещодавно малювали на стінах в укриттях дитячого садочку та школи мистецтв). Також всі діти активно приймають участь у міжнародних, всеукраїнських та обласних конкурсах, де займають призові місця. На відділі навчається 98 учнів.

Всі відділи з музичних дисциплін активно організовують шкільні та позашкільні тематичні концертні заходи, онлайн-концерти, музичні казки, онлайн-привітання до різних свят, благодійні концерти тощо. Якщо взяти період часу від 1 вересня 2022 року до сьогодні, загалом було організовано та проведено більше 30 проєктів. Наведемо декілька прикладів:

1. Для підтримки Збройних Сил України, школа мистецтв регулярно організовує благодійні концертні заходи (Додаток А). Наведемо приклади у таблиці 3.1.

Табл. 3.1 Благодійні концертні заходи

Дата заходу	Назва	Про захід	Відповідальні
17.02. 2023 р.	«Боже, Україну збережи»	Благодійний концертний захід-аукціон. Мета – зібрати кошти на потреби Збройних Сил України. До заходу були залучені всі відділи школи мистецтв, учасники освітнього процесу, політичні діячі Чернігівської області. Музичний відділ готував сучасні та патріотичні номери до концерту, а художній відділ організовував аукціон, де	Т. А. Агаркова – вокально-теоретичний відділ

		глядачам продавали різноманітні вироби (сумки зі стилізованими малюнками, чашки, брелоки тощо) створені дітьми. На заході було зібрано біля 15 тисяч гривень.	
05.05. 2023р.	«Живемо, боремось і віримо в життя»	Мета заходу була сплетена з ідеєю виховання патріотичності у дітей та громади, сприяючи внутрішньому зростанню любові до рідної країни та формуючи єднання навколо спільних цінностей.	Т. А. Агаркова – вокально-теоретичний відділ.
29. 09. 2023 р.	«3 днем козацтва!»	Мета концерту: зібрати кошти на потреби Збройних Сил України, продемонструвати різноманіття музичних жанрів та стилів, сприяючи розширенню музичного світогляду аудиторії.	О. Г. Баранова (відповідальна за концерт) – народний відділ М. С. Конопацька (відповідальна за привітальне відео) – вокально-теоретичний відділ.
25. 10. 2023 р.	«Немає сірих буднів у природи»	Концерт у джазовому стилі. Мета якого була сприяти розумінню та відчуттю	І. А. Аржанік – фортепіанний відділ.

		глядачами різноманіття джазового мистецтва, висвітлити історію його становлення та розвитку, а також відзначити різні напрямки цього жанру через вражаючі виступи відомих музикантів та вивід у фокус окремих ключових моментів і фігур в історії джазу.	
22. 12. 2023 р.	«Різдвяний вечір»	Мета заходу – привітати учнів та глядачі з прийдешніми різдвяними святами. На концерті звучали колядки, українські та зарубіжні новорічні твори та їх варіації, різдвяні попури тощо. Також художній відділ організував ярмарку, де продавали новорічні прикраси на ялинку, брелки, різдвяні дощечки зроблені вихованцями школи мистецтв. Всі виручені кошти пішли на потреби ЗСУ.	Т.А. Агаркова

2. Привітальні відео та онлайн-концерти (Додаток Б). У зв'язку з дистанційним навчанням через глобальну пандемію та загрозу обстрілів через повномасштабну війну, на засіданні ради школи мистецтв було вирішено

проводити дистанційні концерти. Також нещодавно з'явилась в школі традиція записувати привітальні відео до різних свят. Започаткували її М.С. Конопацька, Д.В. Черняк та Т.В. Кругляк. Наведемо приклади у таблиці 3.2.

Табл. 3.2 Привітальні відео та онлайн-концерти

Дата заходу	Назва	Основна інформація	Відповідальні
01. 09. 2023 р.	«З Днем Знань!» [19]	Було записано привітальне відео з метою поздоровити всіх учнів та вчителів зі святом першого вересня.	М.С. Конопацька, Д.В. Черняк та Т.В. Кругляк.
02. 10. 2023 р.	«Її величність – Музика» [17]	Мета онлайн-концерту – привітати всіх зі святом Дня музики, розвивати у громади любов до класичної української та зарубіжної музики.	М. С. Конопацька
01.01. 2023 р.	Концерт-фільм «Новорічний калейдоскоп» [45]	Метою концерту привітати всіх З Новим Роком. Завданням – розвивати в учнів акторську майстерність, вільне відчуття перед камерами. Для декорацій використовувались підручні засоби, а зйомки проводились навіть в підвалі.	М.С. Конопацька –вокально-теоретичний відділ, Д.В. Черняк та Т.В. Кругляк – народний відділ.
20. 03. 2023 р.	«День українського баяну та	Мета відео – привітати всіх акордеоністів та баяністів зі святом та познайомити	Т. В. Кругляк

	акордеону» [20]	глядачів з історією створення музичного інструменту та видатних діячів.	
14. 10. 2023 р.	«День козацтва»	З нагоди свята по старому календарю «Дня козацтва» було знято привітальне відео для Захисників України.	А. С. Бірюк – фортепіанний відділ
05. 12. 2023 р.	Привітальне відео з нагоди Дня Волонтера	Мета: висловити вдячність волонтерам, підкреслити важливість волонтерської діяльності, прославляючи вклад волонтерів у покращення життя українського населення та підтримку громадських ініціатив.	А. А. Золоторьова – народний відділ. Також була залучена адміністрація школи.
06. 12. 2023 р.	Привітальне відео до Дня Збройних Сил України [16]	Мета – вираження поваги, підтримки та вдячності військовослужбовцям за їхню відданість та самовіддану службу, а також вшанувати їхні здобутки у забезпеченні безпеки та захисту незалежності та суверенітету України.	М. С. Конопацька – вокально-теоретичний відділ
07. 12. 2023 р.	«Свято першокласників»	Через загрозу повітряних тривог, було вирішено провести	К. М. Мороз – народний відділ

		свято першокласників дистанційно. Мета якого була – виховувати інтерес першокласників до мистецтва та культури, стимулювати розвиток творчих та художніх здібностей учнів, шляхом виступів та демонстрування своїх талантів.	

3. Різдвяні традиції (Додаток В). Кожного року вокально-теоретичний відділ школи мистецтв ініціює та впроваджує традиційні обряд-акції, спрямовані на святкування Різдва Христового та Старого року серед дітей. Викладачі М.С. Конопацька та Т.А. Агаркова, взяли на себе відповідальність за розробку сценаріїв, виготовлення костюмів, створення необхідних декорацій, а також спільно з дітьми готують вертепи. Окрім цього, викладачі активно співпрацюють з організаціями міста та беруть участь у виїздах для колядування та щедрування серед місцевого населення.

За 2023 рік відбулося три традиційні обряди, через перенесення офіційних свят у календарі. Приклади наведено у таблиці 3.3.

Табл. 3.3 Різдвяні традиції

Дата	Обряд-акція	Відвідані організації	Відповідальні
07. 01.2023 р.	Вертеп	1. КЗ «Городнянська школа мистецтв». 2. Відділ культури, молоді та спорту.	М.С. Конопацька

		3. Городнянська міська рада. 4. Центр надання адміністративних послуг. 5. Управління державної казначейської служби України у Городнянському районі Чернігівської області. 6. Городнянський районний суд 7. Центр зайнятості.	
13. 01. 2023 р.	Щедрівка [1]	1. КЗ «Городнянська школа мистецтв». 2. Відділ культури, молоді та спорту. 3. Городнянська міська рада. 4. Районна бібліотека 5. Районний будинок культури	Т.А. Агаркова
25. 12. 2023 р.	Вертеп	1. КЗ «Городнянська школа мистецтв». 2. Відділ культури, молоді та спорту. 3. Городнянська міська рада. 4. Центр надання адміністративних послуг. 5. Городнянський районний суд. 6. Центр зайнятості.	М.С. Конопацька

4. Також Городнянська школа мистецтв організовує креативні концертні проекти та ініціативи (Додаток Г). Ці проекти спрямовані на розвиток творчих

здібностей учнів та популяризацію мистецтва серед місцевої громади. Наведемо приклади у таблиці 3.4.

Табл. 3.4 Креативні концертні проєкти, ініціативи

Тип проєкту	Про проєкт	Організатори
Кліп	Весною було знято кліп на пісню Макса Барських «Хай буде весна» [15]. Зйомки кліпу відбувались впродовж декількох місяців. В кліпі брали участь середня та старша групи ансамблю АСАДЕМІХ (Додаток Г). Процес створення кліпу був важливим етапом для розвитку творчих та виконавських здібностей учасників ансамблю. Крім того, він дозволив кожному артисту відчувати себе частиною великого творчого проєкту.	М.С. Конопацька Д.В. Черняк
Музична казка	У минулому році відбулася постановка казки "Миколай крокує до нас" до свята Святого Миколая. В основі заходу лежить взаємодія та творча співпраця учасників ансамблю АСАДЕМІХ під керівництвом організатора М.С. Конопацької. У ході цього заходу діти середньої та старшої груп ансамблю активно взяли участь у створенні та виконанні музичної казки, де вони не лише використовували свої вокальні та музичні навички, але й	М.С. Конопацька

	виражали свою творчість у візуальних та драматургічних аспектах.	
Концерт-інтерв'ю	25 травня 2023 р. відбувся захоплюючий вокальний концерт під назвою "На крилах українських пісень". Унікальність цього концерту полягала в застосуванні цікавого формату – інтерв'ю. Заздалегідь було проведено зйомки дітей, які розповідали про своє навчання в школі, висловлювали свої уподобання, ділилися історіями того, як потрапили до школи та іншими цікавими аспектами свого життя. Такий підхід створив можливість глядачам познайомитися з учасниками концерту ближче, перед тим як насолодитися їхніми виступами.	М.С. Конопацька
Концерт-екскурсія	В самому серці міста, на вулицях, відбувся унікальний позашкільний концертний захід – концерт-екскурсія до Дня дітей (01. 06. 2023р.). Мета концерту полягала в тому, щоб залучити всіх охочих до світу музики та музичних інструментів. Учасники заходу мали нагоду ознайомитися з різними музичними інструментами, а також випробувати себе в ролі музиканта. Цей захід був спрямований на те, щоб надати	М.С. Конопацька Т.В. Кругляк Д.В. Черняк

	пересічним людям можливість відчувати, як це бути частиною музичного світу та відкрити для них нові горизонти в мистецтві.	
Мистецькі квести для вихідців школи.	В школі кожен рік організовуються «Різдвяні зустрічі» для випускників школи, які навчаються за мистецькими спрямуваннями. Спочатку відбувається виставка художніх робіт та концерт від музикантів. А по завершенню, для вихідців освітнього закладу організовуються квести з різноманітними завданнями, які потрібно виконати для того щоб потрапити в кімнату святкування.	Т.І. Гаташ – організувала концертний захід М.С. Конопацька Т.В. Кругляк Д.В. Черняк – організували мистецький квест на території школи.
Сімейні концерти	У нашій школі вже давно утвердилася чудова традиція, що збагачує наше навчальне середовище: кожен викладач готує «сімейний» міні-концерт, в якому його учні можуть продемонструвати свої музичні таланти та навички. Ці концерти особливі тим, що вони присвячені тільки батькам учнів. Наприклад, 20 травня 2023 року викладачами Т.В. Кругляк та Д.В. Черняк був організований концерт для батьків, під назвою «Весняні акорди». Учасники виступили перед своїми рідними,	Д.В. Черняк Т.В. Кругляк

	демонструючи свої таланти. Такі заходи не тільки сприяють розвитку творчих здібностей учнів, але й уміло об'єднують в шкільній родині.	
Рекламні ролики	Щороку ми намагаємося розширити кількість талановитих учнів у творчому осередку нашої школи, і для цього ми використовуємо сучасні медіа-засоби. Наприклад Д.В. Черняк знімала рекламний ролик про музичний інструмент – бандуру [46] Мета цього відео - залучити більше дітей до участі в музичних гуртах та ансамблях, надихнути їх на вивчення бандури та розкриття свого музичного потенціалу.	Д.В. Черняк

Заходів в Городнянській школі мистецтв завжди багато, але учні школи також активно приймають участь у всіх концертних заходах міста, які зазвичай організовує Районний Будинок культури та Районна бібліотека. Наприклад весною відбувся захід «Хай буде весна», де прозвучали патріотичні твори, та захід до Дня Народження Т.Г. Шевченка, де діти виконували музичні твори на слова видатного українського поета.

Викладачі та учні постійно приймають участь не тільки в концертах, фестивалях, але і у всеукраїнських, міжнародних та обласних конкурсах, де займають призові місця. Наприклад, у міжнародному двотуровому конкурсі «Зимова казка» прийняло участь багато учнів школи та колективів, де були здобуті переважно I та II премії. У міжнародному конкурсі «Maestro» діти також

показали свій талант, та всі зайняли призові місця. Кожного року, всі учнів та викладачі активно готуються до Чернігівських обласних конкурсах та показують високі результати. Загалом, учні, викладачі та колективи Городнянської школи мистецтв в період 2023 навчального року, прийняли участь приблизно у 50 конкурсах.

З вищезазначеного, можемо констатувати, що КЗ «Городнянська школа мистецтв» має великий культурно-освітній потенціал в Чернігівській області, адже активно приймає участь та організовує різноманітні креативні культурні проєкти. Школа відіграє важливу роль у розвитку творчих здібностей та талантів учнів, сприяє збереженню культурної спадщини, розвиває творчість та самовираження, також може бути платформою для підготовки майбутніх митців.

3.2 Проблеми та стратегічні цілі розвитку закладу

Проаналізувавши роботу закладу КЗ «Городнянська школа мистецтв» можемо визначити проблеми та стратегічні цілі її розвитку на майбутнє, які покращать конкурентноспроможність освітнього закладу.

Було визначено ключові проблемні питання, які потребують вирішення, а саме:

1. Розробка власного сайту. Хоча заклад має сторінку у мережі Фейсбук, а викладачі створюють батьківські та учнівські чати для розповсюдження інформації, але вважаємо, що створення сайту, де буде висвітлюватись актуальна, змістовна інформація є важливою ціллю. Сайт надасть додаткові можливості для формування конкурентноспроможності та позитивного іміджу школи. Доречним буде:

- креативно оформити сайт;
- створити портфоліо, де будуть описані викладачі та учні школи, їх досягнення;

- розробити актуальний розклад індивідуальних та групових уроків кожного викладача;

- створити фотоматеріали та відеоматеріали зі шкільних проєктів;

- створити окремий розділ для батьків, де будуть висвітлюватись рекомендації стосовно виховання творчої особистості;

- описати історію становлення культурного закладу, адже на цей час вона ніде не висвітлюється.

2. Оновлення матеріально-технічної бази школи (сучасні діти потребують сучасного навколишнього середовища):

- молоді викладачі закладу впевнені в тому, що для кращої популяризації шкільних онлайн-концертів, привітань, необхідно закупити відповідну техніку (професійну сучасну камеру, петличні мікрофони тощо). Адже на даний момент, більшість номерів на дистанційний концерт знімається на мобільні пристрої;

- заміна старих музичних інструментів на нові та сучасні, або їх реставрація;

- закупка нових меблів, адже в багатьох класах меблі з Радянського Союзу;

- ремонтні роботи в коридорах приміщення. Потрібно зазначити, що в цьому році відбулися численні ремонтні роботи в класах та в укрітті (обласна комісія визнала укріття КЗ «Городнянської школи мистецтв» найкращим у місті), але коридори школи також потребують оновлення.

3. Покращення інтернет-зв'язку. На даний момент в школі налічується 3 WIFI-роутери, але не всі з них працюють стабільно, особливо при великому навантаженні на мережу. Тому необхідно вжити заходів щодо покращення інтернет зв'язку, адже це необхідно для комфортного та якісного дистанційного освітнього процесу.

4. Розробка профорієнтаційних заходів для збільшення кількості учнів у школі. Загалом, кожного року в школі налічується біля 200 учнів (варто зазначити що з початком повномасштабної війни кількість учнів не змінилась, а ті хто виїхав за кордон, зараз мають змогу отримати музичну освіту дистанційно). Але в цьому

році до школи було прийнято троє нових викладачів, тому відповідно, потрібно більше учнів.

5. Організація освітнього процесу під час повітряних тривог. Школа має дуже якісне укриття, але під час повітряних тривог навчальний процес переважно зупиняється, через малу кількість кабінетів та інструментів для навчання.

Було виокремлено першочергові стратегічні цілі Городнянської школи мистецтв на цей рік:

1. Подальший розвиток талантів та креативності:

– вивчення та експериментування учнів у всіх галузях мистецтва з метою виявлення унікального таланту та розвитку особистих сильних сторін;

– підтримка сприятливого, комфортного середовища для самовираження та сміливого висловлювання своїх творчих ідей;

– подальша організація креативних проєктів для розвитку творчих здібностей учнів та поглиблення їхнього інтересу до мистецтва. Наприклад в 2024 році заплановано поставити дитячу музичну виставу (оперу), зняти кліп на музичний твір Jaggy Nail «Мрія» та зняти музичний фільм.

2. Поліпшення навчальних програм і розширення спектру мистецьких дисциплін, враховуючи сучасні тенденції та мистецькі вміння учнів.

Для досягнення повноцінного розвитку творчих здібностей учнів у музичних школах, наш пріоритет – це поліпшення навчальних програм та розширення спектру мистецьких дисциплін. Враховуючи сучасні тенденції та зростаючі мистецькі вміння учнів, необхідно внести інновації у викладання, спрямовані на забезпечення збалансованого та всебічного розвитку. Важливим компонентом буде збагачення програм за допомогою майстер-класів та лекцій від визначених чернігівських митців та музикантів, що дозволить учням отримати прямий досвід від професіоналів. Такий підхід врахує індивідуальні потреби та інтереси учнів, сприяючи їхньому комплексному розвитку та готовності до викликів сучасного мистецького світу.

3. Розвиток партнерських відносин із місцевими та національними мистецькими установами, школами, та громадськими організаціями для обміну досвідами, ідеями тощо.

Для створення динамічного та інноваційного мистецького оточення важливо активно розвивати партнерські відносини з місцевими та національними мистецькими установами, школами та громадськими організаціями. Така співпраця відкриває безліч можливостей для обміну досвідом, ідеями та кращими практиками у мистецькій освіті. Взаємодія з професіоналами мистецтва дозволить учителям та учням отримати нові інсайти, ознайомитися з сучасними тенденціями та техніками. Організація спільних подій, таких як майстер-класи, виставки та концерти, сприятиме активному обміну культурними цінностями і поглибленню взаєморозуміння. Заохочення учнів до участі у мистецьких проектах, які включають елементи партнерства та співпраці, підкреслить важливість колективної творчості та формування мистецької спільноти. Такий взаємозв'язок сприятиме об'єднанню ресурсів, розширенню можливостей та збагаченню мистецького досвіду учасників освітнього процесу.

4. Інтеграція сучасних технологій в навчальний процес для покращення ефективності навчання, а також для вивчення та популяризації мистецької творчості. Використання цифрових інструментів та онлайн-ресурсів не лише розширює доступ до інформації, але й надає учням можливість вивчати та експериментувати з різними аспектами мистецтва в інтерактивному форматі. Впровадження віртуальних мистецьких студій, онлайн-курсів та мультимедійних підручників дозволяє створювати навчальне середовище, що адаптується до індивідуальних потреб учнів та підтримує їх творчість. Крім того, використання соціальних мереж та платформ для демонстрації та обговорення творчих робіт сприяє популяризації мистецької творчості серед населення.

5. Подальша активна участь у культурному житті громади через регулярні концерти, виставки, благодійні заходи, ярмарки тощо, які допомагають залучати

увагу та підтримку населення міста.

Подальша активна участь у культурному житті громади визначається не лише як засіб для залучення уваги, але і як важлива складова формування культуротворчого потенціалу музичних шкіл. Регулярні проекти, концерти, виставки, благодійні заходи та ярмарки створюють унікальні можливості для учнів не лише продемонструвати свої мистецькі досягнення, але й взаємодіяти з громадою та розширювати свої художні горизонти.

6. Покращення інфраструктури школи, забезпечення сучасними засобами для навчання та вдосконалення мистецьких класів, робочих приміщень, матеріально-технічної бази укріття:

- заміна та оновлення музичних інструментів, які відповідають сучасним стандартам та технічним вимогам;

- встановлення сучасного акустичного обладнання для оптимальної якості звуку під час концертних заходів, проєктів.

- забезпечення класів сучасною технікою, сучасними методичними посібниками та навчальними матеріалами.

- покращення систем опалення, вентиляції та кондиціонування, забезпечення стабільної температури та вологості для збереження інструментів.

7. Заохочення учнів до участі у всіх проєктах школи та громади.

Заохочення учнів до участі у всіх проєктах школи та громади визначається як ключовий компонент формування та розкриття культуротворчого потенціалу музичних шкіл України. Ця ініціатива не лише сприяє розвитку творчих здібностей учнів, але й впливає на формування їхньої активної громадянської позиції. Участь учнів у різноманітних проєктах, які охоплюють як шкільні так і позашкільні ініціативи, відкриває безліч можливостей для самовираження та креативного розвитку. Зокрема, це може включати участь у музичних виставах, благодійних концертах, ансамблевих виступах чи спільних проєктах з іншими мистецькими установами. Це розширює горизонти учнів, допомагає їм здобувати

нові навички та досвід, а також відчувати себе активними учасниками творчого співтовариства. Такий підхід сприяє утвердженню школи як не лише освітнього, але й культурного центру, здатного впливати на формування сучасної мистецької сцени в Чернігівській області.

Вищезазначені стратегічні цілі сприятимуть розвитку Городнянської школи мистецтв, роблячи її важливим центром для творчих і талановитих дітей. А вирішення окреслених проблемних питань вплинуть на культурний, творчий та освітній простір Чернігівської області.

Висновки до третього розділу

КЗ «Городнянська школа мистецтв» має великий культуротворчий потенціал в Чернігівській області, адже освітній процес з'єднує в собі навчання музичному мистецтву (формування у дітей компетентностей, передбачених програмою), участь у творчому житті школи та громади, розробку та організацію безлічі різноманітних проєктів, які в подальшому можуть популяризувати мистецьку освіту в місті та області. Школа забезпечена достатньою кількістю кваліфікованих, досвідчених та молодих (перспективних) вчителів, які виховують творчих та креативних дітей. Викладачі та учні активно організовують та приймають участь в численних концертних заходах, фестивалях, конкурсах, обряд-акціях з метою збереження культури та традицій українського народу.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши праці визначних педагогів, вчених, композиторів (О. Рудницька, В. Шульгіна, Д. Зарін, А. Карасьов, Г. Падалка, О. Маслов, О. Михайличенко, С. Міропольський, Н. Гуральник, А. Пузиревський, В. Сухомлинський, Д. Кабалевський, М. Леонтович, М. Лисенко, С. Людкевич, Д. Сичинський, Я. Степовий, К. Стеценко), можемо узагальнити, що музична освіта це – важлива галузь освіти, яка вивчає музику, її історію, теорію, виконавство та інші аспекти пов'язані з даним мистецтвом. Ця галузь має з культурного і мистецького погляду, психології, педагогіки та науки. Наукові дослідження про музичну освіту допомагають розширити наше розуміння музики та її впливу на суспільство, а також сприяють покращенню процесу музичного навчання і розвитку музичних талантів.

2. Нами було визначено важливість музичної освіти для особистого розвитку, індивідуальних здібностей та естетичних пріоритетів дітей та підлітків. Музична освіта несе в собі ряд функцій (культурна, розвивальна, соціалізаційна, терапевтична, професійна, творча), які розвивають різні аспекти особистості та формують культурну ідентичність та національну свідомість громадян.

3. Було здійснено історичний аналіз становлення та розвитку музичної освіти в Україні та Чернігівському краї з давніх часів до сьогодення, з метою проаналізувати основні етапи, події та визначальних особистостей, які забезпечили становлення, розвиток, набуття національних рис і особливостей музичної освіти.

4. Проаналізовано систему, держані нормативно-правові документи, які регламентують діяльність мистецьких, музичних шкіл України. Визначено призначення мистецької освіти, її завдання та роль дитячих музичних шкіл для розвитку культуротворчого потенціалу країни. Розглянуто мистецькі та музичні

школи Чернігівської області.

5. Досліджено та описано історичну ретроспективу КЗ «Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської». Комунальний заклад «Городнянська школа мистецтв імені Лідії Кондрашевської» є важливим центром позашкільної освіти в Городні. У школі діє чотири відділи – народний, фортепіанний, вокально-теоретичний та художній. Широкий спектр представлених напрямків включає народні інструменти, фортепіано, вокал, теоретичні дисципліни та художнє мистецтво. Загальна кількість учнів становить 198 осіб, а штатний склад нараховує 27 працівників, включаючи викладачів та службовий персонал. Директором закладу є Т.А. Агаркова, яка очолює команду педагогів та співробітників у досягненні високих стандартів якості освіти. Проаналізовано культуротворчий потенціал закладу, його активну участь у творчому житті громади. У школі мистецтв імені Лідії Кондрашевської ведеться активна та різноманітна проєктна діяльність, що включає в себе різні формати та напрямки. Важливими є благодійний та освітній аспекти проведення заходів, таких як концерт "Боже, Україну збережи", спрямований на збір коштів для потреб Збройних Сил України. У віддаленому форматі виводяться онлайн-концерти та створюються кліпи, демонструючи гнучкість та креативність колективу. Зусилля викладацького колективу спрямовані на формування цілісного підходу до мистецтва та його ролі в житті спільноти, а музична школа відіграє ключову роль у розвитку творчого потенціалу своїх учнів, сприяючи культурному збагаченню регіону.

6. Визначено проблеми закладу, які потрібно вирішити для більш кращого його функціонування та описано стратегічні цілі розвитку закладів мистецької, музичної освіти Чернігівської області. Першочерговою метою є створення сайту школи та активне використання соціальних мереж. Партнерства з мистецькими установами та школами сприятимуть обміну ресурсами та досвідом, забезпечуючи розвиток школи на багатогранний спосіб. Інтеграція сучасних технологій у навчальний процес розширить можливості учнів та покращить ефективність

навчання. Участь у культурних заходах та заохочення учнів до активної участі в подіях сприятиме не лише їхньому творчому розвитку, але і залученню уваги та підтримки громади. Крім того, покращення інфраструктури, оновлення музичних інструментів та забезпечення сучасними технічними засобами створять комфортні умови для навчання та творчого розвитку. Загалом, висунуті стратегії спрямовані на те, щоб зробити Городнянську школу мистецтв не лише освітнім закладом, але й центром культурної та творчої активності, що впливає на розвиток мистецтва в Чернігівській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаркова Т.А. Щедрівки. Райдужні нотки. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D9V8KYNZ5Io>
2. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.03. НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ. 2017. 16 с. 20.
3. Боровська Л. І. Конотопська дитяча школа мистецтв: історія та сучасність. Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2017. – Вип. 2 (10).
4. Верховинець В. М. Весняночка: ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. віку / В. М. Верховинець. – 5-е вид. – К.: Музична Україна. 1989. – 343 с.
5. Гуральник Н. П. Історія музичної освіти України: курс лекцій для студентів музичних спеціальностей ВОЗ мистецького спрямування. 2-е вид., виокремлено та конкретизовано історичний дискурс. Київ: вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 31 с.
6. Дицьо С. В. Методика реалізації особистісно-орієнтованих технологій музичного навчання учнів початкової школи на основі народнопедагогічних традицій: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання»; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2012. 20 с.
7. Дмитруха А. В. Філософія музичного виховання у дошкільному навчальному закладі // Вісн. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 41(2). С. 150 – 157.
8. Євтух М., Дорошенко Т. Історико-теоретичний контекст підготовки майбутніх учителів початкової школи до забезпечення основ загальної музичної освіти учнів.
URL : https://lib.iitta.gov.ua/714653/1/Монографія_рада_newЄвтух17-134-166.pdf

9. Єгорова І. Музичне мистецтво як засіб формування національної самосвідомості в учнів на уроках музики в сучасній українській школі (методичний аспект). URL :

http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5418/1/Єгорова%20Інга_%20Presov_2017.pdf

10. Заря Л. О. Методика формування у молодших школярів інтересу до музики з використанням мультимедійних технологій : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання»; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2013. 20 с.

11. Інформаційна база мистецьких шкіл та коледжів. URL: <https://www.dnmczkmo.org.ua/mapa-mystetskoyi-osvity/>

12. Кобалевський Д. Про трьох китів та інші цікаві речі. Київ. Музична Україна. 1973 р.

13. Колос Т. М. Початкова мистецька освіта як складова сучасного культурного простору України // Вісник ДАКККіМ, 2013. № 1. С. 127 – 130. URL: <file:///C:/Users/M/Downloads/137349-Текст%20статті-295179-2-10-20180717.pdf>

14. Конопацька М.С. Функціональна природа музичної освіти в Україні. Наука та освіта в умовах воєнного часу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 28 жовтня 2023 р.).

15. Конопацька. М.С., Черняк Д.В. АСАДЕМІХ. Кліп. Хай буде весна. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської URL: https://youtu.be/H5IZEAseoOE?si=7wbi4iGizcXm_-1U

16. Конопацька М.С. З Днем Збройних Сил України. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської URL: <https://www.youtube.com/watch?v=J1NlrYNCUjA>

17. Конопацька М.С. З Днем Музики. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c8XiCZ4Q9hk>

18. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
19. Кругляк Т.В., Черняк Д.В., Конопацька М.С. Привітання до Дня Знань. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fauUpG6j18Y>
20. Кругляк Т.В. День українського баяну та акордеону. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської https://www.youtube.com/watch?v=2H7ag1_4S80
21. Леонтович М.Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України. Музична Україна. 1989. 134 с.
22. Матвієнко С. І. Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII–XIX ст.) : навч. посіб. / С. І. Матвієнко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 186 с.
23. Міністерство культури та інформаційної політики України. Через російську агресію в Україні постраждали вже 1464 об'єкти культурної інфраструктури. МКІП. <https://mcip.gov.ua>
24. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика; За заг. ред. О. В. Михайличенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с
25. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки : теорія та історія : навч. посіб. для студ. муз. спеціальностей. Суми : Наука, 2004. 210 с.
26. Музична освіта: філософський, мистецтвознавчий та педагогічний наголоси: монографія / За ред. Н. А. Овчаренко, Я. В. Шрамка. Кривий Ріг, 2018. 300 с. URL : <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/ovcharenko-n.-a.-shramka-ya.-v.-2018-muzychna-osvita.-filosofskyj-mystecztvoznavchyj-ta-pedagogichnyj-nagolosy.pdf>
27. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

28. Освіта в Україні : виклики та перспективи. Інформаційно аналітичний збірник. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>

29. Павлученко В. З., Гаврилюк В. Ю. Художньо-естетичне виховання як засіб формування духовних цінностей вихованців позашкільних навчальних закладів // Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти : метод. посіб. / упорядн. В. Ю. Гаврилюк та ін. Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 144 с.

30. Падалка Г. М. Музична педагогіка. Херсон : ХДПІ, 1995. – 104 с.

31. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с

32. Положення про мистецьку школу : Наказ Міністерства культури України від 09 серпня 2018 р. № 686.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text>

33. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл : Наказ Міністерства культури України від 16.07.2018 № 633.

URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/34719__34719

34. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. №2778-17. Із змінами від 12.12.2012 на підставі № 5461-17// Офіційний вісник України. 2011. № 2.

Ст. 91.

35. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. 2145-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

36. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Кабінет Міністрів України. (від 10 липня 2019 р. № 526-р).

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030-roku>

37. Про позашкільну освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради, 2000, №46, ст. 393. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
38. Про сьогоднішня та майбутнє мистецької освіти – офіційно та відверто. URL : http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245488932
39. Ростовський О. Я. Розвиток шкільної музичної освіти в Україні (XX – початок ХХІ ст.) // Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька – та ін.; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. С. 209 – 242.
40. Сбітнєва Л. М. Розвиток системи музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні (друга половина ХХ ст.). : дис.пед. наук 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Київ, 2018. 20 с.
41. Статут КЗ «Городнянська школа мистецтв» ім. Л.Кондрашевської. 2021 р. URL : <https://mail.google.com/mail/u/0/?pli=1#inbox/FMfcgzGwHpQPfZLZFWgfddFpMVWvgBkV?projector=1&messagePartId=0.1>
42. Стеценко К. Г. Проект програми по співам в «Єдиній школі» 1918 р. Київ. Автореф. та машинопис с правками / К. Г. Стеценко // Ін-т рукописів НБУВ НАН України. – Ф. 62. – Спр. 159. – Од. зб. 1. – Арк. 10.
43. Терещенко С. В. Розвиток креативності підлітків на інтегрованих уроках музики : дис. пед. наук 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Київ, 2018. 20 с.
44. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник / за ред. А. В. Кудрицького. Київ : Укр. Рад. Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1990.1005 с.
45. Черняк Д.В., Конопацька М.С., Кругляк Т.В. Новорічний калейдоскоп. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської URL : <https://www.youtube.com/watch?v=c8XiCZ4Q9hk>
46. Черняк Д.В. Рекламний ролик. Бандура. Городнянська школа мистецтв ім. Л. Кондрашевської.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=94KrzJ154G8>

47. Шамаєва К. І. Музична освіта в Україні у першій половині XIX ст. : навч. посіб. К. : ІЗМН, 1996. 112 с.

48. Шацька В. Н. Музично-естетичне виховання дітей та юнацтва. Музика. 1975. С. 73-78.

49. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка: підручник. Київ : ДАКККіМ, 2005. 271с.

50. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Благодійні концертні заходи

17.02.2023р. – Благодійний захід-аукціон «Боже, Україну збережи» (організатор – Т.А. Агаркова).

29. 09. 2023 р. – благодійний концертний захід «О, Музико!» (організатор О.Г. Баранова)

24. 11. 2023 р. – благодійний концерт «Немає сірих буднів у природи» (організатор І. А. Аржанік)

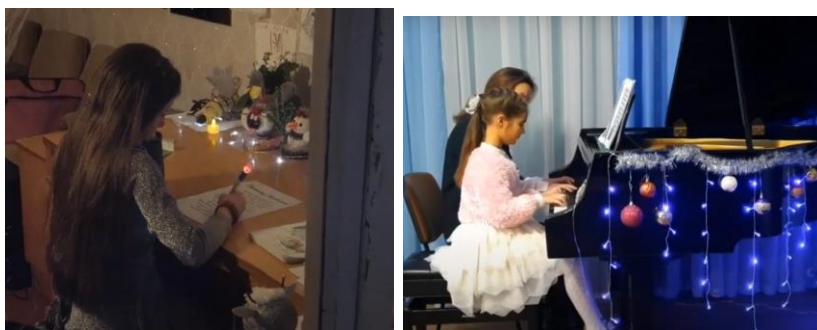

Привітальні відео та онлайн концерти

02.10.2022р. – концерт до Дня Музики (організатор М.С. Конопацька)

01.01.2023р. було знято концерт-фільм «Новорічний калейдоскоп» (організатори – М.С. Конопацька, Д.В. Черняк, Т.В. Кругляк)

01.09.2022р. – привітання до Дня Знань (організатори: М.С. Конопацька, Д.В. Черняк, Т.В. Кругляк)

28.03.2023р. – привітання до Дня українського баяну та акордеону (організатор – Т.В. Кругляк.)

06.12.2023 р. – привітання до Дня Збройних Сил України (організатор – М.С. Конопацька)

Різдвяні традиції
(організатор М.С. Конопацька)
07.01.2023р.

Сценарій

Різдвяна ніч... Чи ж передати вдасться,
Всю повноту і таємниць, і мрій,
І спогадів, і снів. А скільки щастя,
І скільки світла в сповненні надій?!
Бо це ж та ніч, в якій зоря засяла,
І навкруги, щаслива мить настала

(колядка) Небо і земля
Мандрівник

Скільки будемо ходити
По каміннях, ноги бити
Темна нічка наступила
Шлях розгледіти не сила

Мандрівник
Треба, друзі нам присісти
Сухаря якогось з'їсти
Натомились ми на день

Хочу радісних пісень

Мандрівник

Де ж та радість заблудилась
В світі все перемінилось
Всюди темінь навідає
Між людьми добра немає
Де ж добро усе поділось
Чи хвороба навалилась
Чи руїна наступила
Чи орда усіх побила

Мандрівник

Неєє, то точно не орда
Це від Ірода біда
Як на трон заліз цей цар
То настав для всіх кошмар

Мандрівник

Але що це поробилось
Раптом небо засвітилось
Друже, глянь там зірка сяє
Прямо очі убирає

Мандрівник

Що ж воно то означає
Може чудо провіщає

Ангел

Я господній посланець
Провіщаю злу кінець
В небі зірка засвітила
Діва, сина породила
І йому на всій землі
Будуть кланятись царі
Ще такого не було
Він приніс усім добро

Йдем до нього заспіваєм
Дитя боже привітаєм

Спи Ісусе (колядка)

Чорт:

Ще такого не було
Щоби цар робив добро
Не для того царська власть
Щоб усім жилося всласть
Цар повинен зневажати, грабувати і
брехати
Як народ побитий, бідний...
Тоді цар мені як рідний
А як добрим цар буде, наша сила
пропаде
Треба нумо щось робити,
Щоб цього не допустити
Треба Іроду допомогти, щоб Ісуса
ізнести

Ірод:

Я, Ірод, цар... Всіма проклятий
Могутній я, і пребагатий
Від Китаю до Європи
Ви усі мої холопи
Тільки щось в останні дні
Тяжко на душі мені
Непонятне щось случилось
Нова зірка загорілась
Цілу ніч у небі сяє
Чи кінець мій предвіщає?

Царі (виходять)

Ірод:

Оце гості завітали

І куди дорогу маєм?

Звіздарі:

1

Ми, учені, звіздарі

Із усіх країв землі

2

Знак у небі появилвся

Що син божий народився

І хоч він ще немовля

Та його буде земля

Тепер він царем тут буде

Ось до нього ми ідемо

Та дари йому несемо

(виходять)

Ірод:

Що це в світі за порядки

Із-за якогось немовлятки

Маю з трона я злізати

І корону ще знімати

Як же ж бути

Що робити...

Щоб і царство не згубити

Чорт:

О царю мій прекрасний

Поспішав я не напрасно

Я тобі допоможу

Що робити підкажу

А за це мені заплатиш

Після смерті, душу втратиш

Ірод:

Душа? Що це таке

Це ж не гроші...

Не питання... Забирай

Чорт:

Ну і що, що цар родився

Ну і що, що воплотився

Він іще зовсім малий

А ти сильний і страшний

Ірод:

Зрозумів я! Що сказати

Хочеш ти мені...

Смерте, смертьєно моя...

(заходить смерть)

Ірод:

Мила...

Мені ж ти добре послужила

Допоможи мені і в цей раз

Забери усіх дітей...

Смерть:

Ні, ти більше не правитель

Бо народився тут спаситель

А за страшні твої діяння

Тепер надходить покарання

І я прийшла тебе скосити

Щоб усім світом вільно жити

Чорт:

Ну... Нарешті дочекались

У лапи наші ти поавля

Ти був паскудний і запеклий

Горітимеш тепер ти в пеклі.

«Нічка та ясна»

Різдвяні вогники горять,
 Малята всі тихенько сплять.
 Бажаєм вам в святковий час,
 Щоб мрії справджувались враз.
 Щоб ангел тихо лад приніс,
 Сімейний затишок беріг.
 Щоб рік проходив у теплі,
 У серці, в домі і сім'ї!

В І Н Ш У В А Л Ь Н И К
 Тож нехай у сему домі
 Буде миру й ласки вповні.
 Бог вам завжди допоможе!
 Віри в диво ДАЙ ВАМ БОЖЕ

В І Н Ш У В А Л Ь Н И К
 Хай Бог дасть тепла родині,
 Миру й злагоди країні,
 Й відверне діло вороже!
 Щастя й долі ДАЙ ВАМ БОЖЕ!

В І Н Ш У В А Л Ь Н И К
 Дай вам Бог добра й достатку,

Хай усе буде в порядку.
 Вірте в щире і хороше.
 Повні клуні ДАЙ ВАМ БОЖЕ

А за ті бажання, що ми вам складали,
 Просимо сердечно, щоб коляду дали
 Буханець хліба, калача смачного,
 А може, товару якогось нового.

«Дякуємо»

Ми нині охоче від серця співаєм,
 Різдвом Христовим ваш дім звеселяєм.

Бажаєм вам всього, чого лиш вам треба,
 Щоб вам Господь Бог дав з високого
 неба.

Прощавайте, мир тій хаті,
 Будьте радісні й багаті,
 Майте волю добру, гожу,
 Тільки вірте в ласку Божу.

25.12.2023р.

Сценарій:

Всі: Христос родився...
 Отворіть двері, Отворіть двері
 Ми йдемо без стриму
 Ми вам розкажем, Ми вам розкажем
 Веселу новину
 Христос родився...

Пастушок 1: Хай радість буде в вашій хаті!
 На хвилю просим нас прийняти,
 Пригода дивна нині стала:

У небі зірка засіяла.

Пастушок 2: Ясна зірка засвітила
 Нам дорогу возвістила
 Аж до того Вифлеєму,
 В ту країну незнаєму.

Пастушок 3: Де Пречиста Сина мала
 Світ добром обдарувала.

Ісус нині народився

Весь світ божий звеселився

Пастушок 4: Ми дорогами-стежками
 Поспішали із дарами,
 Там Ангели стали в лаву
 Й заспівали Богу славу.

«Добрий вечір люди»

Цар 1: Ми царі зі Сходу
 У ваш край приходим,
 Поклонитись тій Дитині
 Що родилась в Палестині.

Цар 2: Нам на Сході красна й ясна зірка ся з'явила,
 Про народження Месії весь світ сповістила.

Цар 3: Тож ми дари всі забрали, йдемо за звздою,
 Щоб всі люди пораділи тою новиною.

Цар: Отже, часу не губімо,

До Дитяти поспішімо.

(Входять торговці)

---Ну, куди ви? Почекайте,

Навіщо спішити?

Може треба на дорогу

Щось в Мошка купити..

----Як до мене ви б зайшли,

то біди б не знали

Можна в корчмі добре сісти,

Можна смачний обід з'їсти,

Маю курки, маю булки,

ну а , мило, просто диво

Ну купуйте, в мене живо!

----Купіть в мене самовар

А чи капелюха, що не мерзли вуха

Маю кішечку Мрамурку, а за неї дайте курку

Прошу в мене щось купити- долярами заплатити

Пастушок : (обурливо) Забирайтеся ви з хати, годі нам надокучати

Будем ми колядувати, свято відзначати.

«Ніч над Вифлеємом»

Ірод: Я мудрий цар великої держави

Народ держу в покорі і обмані

-----Обожнює володаря народ

Живе у рабстві добре, без турбот.

-----Бо в рабстві жити – думати не нада,

Все вирішить за тебе мудра влада.

Ірод: Які новини в моїм царстві?

Стража: О! Великий ти наш царю! Погана новина –

Повідають такі вісті,

що цар світу народився... У Вифлеємі місті!

Стража: Три царі ідуть зі сходу, в вертеп , до Дитяти

Щоб низько вклонитись і дари віддати.

ПРОД: Що? Да як вони посміли якогось царя прославляти?

Гей ви , слуги, поспішіть і усіх їх пов'яжіть

Та біжіть і накажіть Воїнів зібрати

І всім дітей до двох літ наказати!

Ангел: Зупинись, кривавий царю, накази давати!

Бо прийшов вже твій кінець - годі царювати!

Скажу тобі: смерть твоя уже за порогом,

Й доведеться на суд стати перед самим Богом.

Смерть: Ось приходжу я з косою

Хто питався тут за мною?

Моє ім'я - Смерть, небоже, Тебе взяти мушу,

Ніщо тобі не pomoже, Віддай чорту душу!

Чорт: *(захекано)*: Проїшов я тисячі доріг,
стоптав я тисячі чобіт,
аж поки долетів сюди.

(Нюх, нюх) Ха-ха

О, тут вже чую грішну душу!

Її з собою взяти в пекло мушу!

(приступає до Ірода)

"Тиха ніч"

АНГЕЛ:

Мир тобі, українська хато,

Хай вам буде в будень, в свята

І любов, і ласки втіха,

Хай минають вас всі лиха!

I

Ми бажаєм щастя, долі,

Добра в хаті та на полі

Всім, хто слухає тут нас

В цей різдвяний світлий час.

II

Господарю й господині,

Щоб сповна було у скрині,

Щоб було, що їсти й пити,

Й мирно до ста літ дожити.

IV

Здоров'я доброго Вам

На весь вік,

Щоб жилось краще всім,

Аніж той рік.

V

А ще ми разом

Вам побажаєм

Миру і щастя

У рідному краї.

Торговці:

Зачекайте, зачекайте,
 Ви так просто не втікайте,
 Ви так просто не ідіть,
 Як прийшли, то шось просіть.

Господарі тут — хороші,
 Вони мають грубі гроші:
 Є доляри, троха гривні-- Вони дати нам повинні.

А ше ковбаси і сала,
 Шоб нас не лишилось мало,
 А ше піввідра салату,
 Шоб дійшли ми в крайню хату,

І конхвети в чоколяді,
 Шоб усі ми були раді.
 Як нам всьо тово даєте —
 Проблем мати не будете,

Буде вам усе вестися,
 Приростати і нестися:
 Гроші, діти і пацята —
 Все привалить вам у хату.

«ДЯКУЄМО»

«Коледа»

Казав нам Бог
 По Коляді ходити
 І Колядою
 Весь світ веселити!

Нехай дóбре рóдить
 Жито і пшениця,
 Усякеє збіжжя,
 Усяка пашніця,
 У полі ядрó, а в домі — добрó!
 Христос народився!

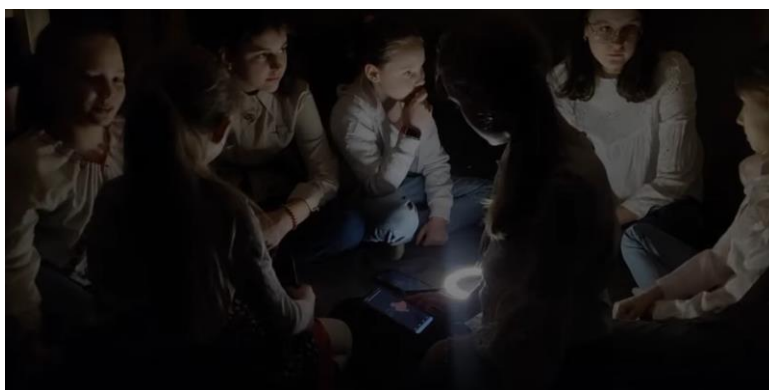
Всі: Славимо Його!

Креативні концертні заходи та ініціативи

Кліп «Хай буде весна»

над зйомками кліпу працювали М.С. Конопацька та Д.В. Черняк

**Музична казка «Миколай крокує до нас»
(організатор – М.С. Конопацька)**

Сценарій

Список номерів:

1. Рудик Діана та Торіна Софія "Святий Миколай"
2. Молодша група ансамблю "Чи то пір'я з подушок"
3. Скрипко Марія, Євдокимова Глафіра та Снігир Марина "Пісня чортів"

4. Середня група ансамблю "Миколай, дивись не заблукай"
5. Дьяченко Уляна та Марценюк Ксенія "Танок білочок"
6. Молодша група ансамблю "Не комашки, не плашинки"
7. Олексієнко Олеся "Пісня Зими"
8. Спільний номер "Миколай"
9. Спільний номер "З Миколаєм"

Сценарій

ДІЯ 1

Ангели на сцені «Святий Миколай»

Ангел1---«Яка сьогодні тиха ніч»

Ангел2---« Так... Тиха і чарівна»

Ангел1---«Ще трішки залишилося попрацювати і прийде Святий Миколай»

Ангел2---«В цю ніч ми запалили місяць і всі зірочки на небі»

Ангел1---«Ага. Поглянь, який він яскравий став. Буде добре видно Святому Миколаю доріжку до чемних діточок»

Ангел2---«А чи всім дітлахам ми набили пухнастим пірям подушечки?»

Ангел1---«Так, усім»

Ангел2---«Годі їм насняться казкові сни»

Пісня з подушками «Чи то пір'я з подушок»

Проектор---Сцена чортів

Чорт1--- «Ти бачив, ти бачив, що ці ангели затівають?»

Чорт2--- «Вони знову хочуть влаштувати свято для усіх дітей»

Чорт1--- «Готують подаруночки. Бач які!»

Чорт2--- «Ох... Наївні (сміх). Це просто наш володар про це ще нічого не знає»

З являється Антипко

Антипко---«Як це нічого не знаю? Все я чув... Кожен рік одне й те саме. Ми нехайно відправляємось на землю, щоб зіпсувати свято!!!»

Ангели на сцені:

Ангел1---« Знаєш, сестро, я так обожаю це свято. І взагалі вважаю, що ми з тобою робимо дуже добру справу, допомагаючи всім дітям на землі!»

Ангел2---«Так, на те ми і ангели-охоронці»

Ангел1---«Як ти вважаєш, Святий Миколай всі листівки переглянув? Не хочеться щоб хтось не отримав свій довгоочікуваний подарунок»

Ангел2---«Ось ще декілька листівок» (показує листівки)

Ангел1---«Давай швидесенько віднесемо їх Святому Миколаю. Адже залишився тільки один день до чарівного свята»

Ангел2---«А й справді, ходімо швиденько.

Ангели йдуть зі сцени.

ДІЯ 2**З'являються чорти. Співають пісню «50Cent PIMP»**

Антипко---« Ну і ви це чули? Ми цілий рік вчили цих діточок тільки поганому. А ці Ангелята тільки і мріють, щоб їм подаруночки подарувати»

Чорт1---«Володарю, нам щось потрібно зробити. Чи є в тебе план?»

Антипко---«Так... Чи є в мене план? Чи є в мене план... А що ми робили минулого разу?»

Чорт2---«Ми підкупили привидів які повинні були навчити дітей тільки поганому.

Чорт 1---« Повернули час назад і зробили з казкових героїв злюк і ненависних дітей.»

Антипко---« Так це ж кльово! Який же я розумник!»

Чорт 2--- « Схаменися вже, нічого в тебе не вийшло.»

Антипко---« Чому це?»

Чорт 1---«Тому що з'явився Святий Миколай і все повернув на свої місця.»

Антипко---« Знову цей Святий Миколай нам заважає.»

Чорт 2---«Що ж його придумати?»

Антипко---«Так-так-так... Стривайте. А про що вони там теревенили?»

Чорт 1---«Хто?»

Антипко--- «Та ці... Ну як їх там... Ангели. Що вони там для святого запалювали?»

Чорт 2---«Якісь свічки... Та ні, якісь вогні»

Чорт 1--- «От бездар... Місяць. Для Святого Миколая, щоб їм доріжку освітлював»

Антипко---«О! Точно! Вкрадемо місяць! Справді, який я розумний»

Крадуть місяць

Антипко---«Ну от і все... В темряві ніколи святий не знайде дорогу до дітей»

Чорт 2--- «Чудово! На цей раз нам справді вдалося зіпсувати свято»

Чорт 1--- «Так... Забрати ми то забрали... А тепер подумайте куди ми його подінемо»

Чорт 2--- «Хм... Додому заберемо»

Чорт 1--- «Ха-ха-ха... прямо Петросян. Хороший жарт. Безголовий. Ти що його хочеш під землю засунути? Це неможливо!»

Антипко---«Ну нічого без мене придумати не можуть. Ходіть но сюди. Слушайте мене уважно. Є у мене одна подружаня---така собі мольфарка

Чорт1--- «Ксенія?»

Антипко--- «Так... Вона, а ти її знаєш?»

Чорт 2---«Та її всі знають... Вона ще та брехуха»

Антипко--- «Так це ж чудово. Ми в неї і заховаємо цей Місяць»

Чорт 1---«А ти впевнений що вона на нашому боці?»

Антипко--- «Звичайно...»

Чорт 2---«Добре, де знаходиться твоя мольфарка?»

Антипко --- «А... Почекайте... Колись вона мені давала карту по якій можна знайти її дім... А ось... Знайшов»

шорох домовика

Чорт 2---«Тихіше... Мені здається що нас хтось підслуховує...»

чорти шукають хто їх може підслуховувати

Антипко--- «Та нікого тут нема... Тобі це здалося»

Чорт 1--- «Та скоріше вже ходімо, цей місяць не такий вже і легкий»

Чорти йдуть до мольфарки

Домовик виходить зі схованки.

Домовик--- «Ой-ой-ой, що ж це ми почули?

Треба швидше попередити дітей.

Але як... Ми, домові, невидимі для звичайних людей...»

О... придумала... Я все розкажу їм через сон...

Гарна ідея... Сподіваюсь це спрацює»

ДІЯ ІІІ

Марічка . Ой, як чудово зараз на вулиці. Поглянь, Даринко, скільки за ніч снігу насипало!

Даринка. Так, справді. Можна зліпити снігову бабу.

МарічкаАбо діда. (сміються)

Підходять хлопці із снігом в руках.

Діти: Є у нас чудова гра. Освіжитись вам пора. Ура! (сиплять на дівчат сніг. Сміх)

Радіон: Гей, до нас прийшла зима. Веселішої нема.

Нумо, хлопці та дівчата, перевіримо санчата.

Також лижі, ковзани. Лід міцний уже на річці.

Богдан: Знову гулі та синці.

Радіон: А як сніг прийде глибокий, будем на усіх уроках

Бабу снігову ліпити.

Богдан: Потім тижнів два хворіти, пити ліки несмачні.

Радіон: Не бурчи, не скабарчи. Краще грайся і мовчи.

Пісня«Миколай, Миколай, дивись не заблукай»

Оце натацювались, мені аж спекотно стало.

І зовсім не холодно на вулиці, а так чарівно. Справжня зимова казка.

І не даремно. Адже ви всі напевно знаєте, що сьогодні до нас завітає

Святий Миколай.

А ви впевнені, що всі були цілий рік хорошими?

Всі сміються Так!

Радіон: Я, наприклад, непогано навчався в школі.

Я також закінчила навідмінно. Марічка, а чому ти така засмучена?.

Не знаю. Мені сьогодні такий дивний сон наснився.

Хлопець 1 . Що. Знову якісь казки наснилися

Марічка «Ти такий розумний, побачила я б тебе після того як тобі чорти наснилися!!!»

Всі Чорти? (сміх)

Стривайте. І мені вони наснилися, нібито вони вкрали місяць.

Радвон: Ой, дівчата. Знову ви вигадуете.

Богдан: Зачекай, Радіону. Тут щось не так. Адже мені також наснилось те саме.

дати між собою перегукуються: «і мені... і мені»

Щож нам робити?

Радіон: Так. Давайте міркувати: якщо вони поцупили місяць — значить вони знаходяться на землі.

Богдан: Так, ми повинні їх знайти і забрати місяць.

Звичайно. Адже скоро буде смеркати.

Радіон: А хто не боїться піти у дорогу?

Я піду.

І я зможу, я також нічого не боюсь.

Радіон: Що ми одних дівчат пошлемо визволяти місяць? Я також піду, а то ще щось скоять.

Богдан: Мене візьмете з собою?

А ти не будеш стогнати по дорозі?

Богдан: Та коли я таке робив!

Добре. А ви всі чекайте і нікому не розповідайте.

Діти йдуть в різні сторони.

ДІЯ ІV

Ліс. З'являються чорти.

Чорт 3. Фу, я вже так втомився весь час бігати. Чому ми не можемо зупинити машину, щоб нас підвезли?

Чорт 1. Тому що дорослі нас не бачать, а тільки діти.

Антипко. А діти, як правило на машинах не їздять.

Чорт 4. Що, хіба вони не вміють?

Антипко. Та ні, просто ще малі, прав не мають.

Чорт 2. А чому ми опинилися в лісі? Мабуть твоя карта щось неправильно показує.

Антипко. Ні, вона ніколи не помиляється. Потрібно просто уважно подивитися.

Чорт 2. Поглянь. Хто то стрибає по гілках?

Антипко. От халепа... Давайте краще заховаємося.

з'являються білочки, танцюють маленький фрагмент

На сцені з'являються діти.

Погляньте. Хто тут є...

Цікаво, вони розуміють. Про що ми розмовляємо?

Білочки. Так, розуміємо

Богдан: Клас, вони говорять.

Радіон: А хіба таке буває?

Білочка 1. Звичайно буває, адже ви знаходитесь в казковому лісі.

Оце дива! Я такого ще не бачила.

Богдан: Та це, напевно артист якийсь переодягнутий.

Радіон: А ми зараз перевіримо. (щипає білочку, білочка відстрибує).

Білочка 2. Ай, мені боляче.

Радіон: Ой... Пробач.

Скажіть краще нам, ви випадково не бачили тут чортів?

Білочка 1. Ні, в нашому лісі такі не проживають.

Білочка 2 У нас є ведмеді, їжачки, зайчики, лисички.

Стій, зачекай, ми знаємо. Хто мешкає в лісі. Але ми шукаємо саме чортів. Розумієте. Вони поцупили місяць і намагаються зіпсувати всім свято Святого Миколая.

Білочка 1. Ой, лишенько! Так і ми теж не отримаємо подарунки.

Нам обов'язково потрібно їх знайти. Ми повинні всіх дітлахів врятувати.

Білочка 2. Які ви добрі. Добро робити — це дуже гарна справа.

Підкажіть, білочки. Що ж нам робити? Ми не знаємо. Куди чорти направились.

Білочка 2. Зачекайте. Візьміть ось цей горішок. Він вам допоможе знайти доріжку до матінки Зими. Вона обов'язково вам допоможе.

Дякуємо вам, білочки.

Білочка 1. Знайдіть місяць і допоможіть усім діткам і звіряткам. Бувайте (Йдуть за куліси)

Ах! Який чудовий горішок. Я наче Попелюшка з казки.

Радіон: А я — твій принц. (сміються)

От, тобі тільки жартувати.

Ну все Попелюшко з принцом. Ходімо вже. (йдуть зі сцени)

На сцені чорти.

Чорт 1. Так... Хто нас здав? Як вони могли дізнатися про нас?

Чорт 2. А я казав, що хтось нас підслуховує.

Чорт 1. Казав, казав. Краще б знайшов його.

Антипко: Так... Досить вже сперечатися... Я вже по карті бачу що ми близько до мольфарки... Ходімо скоріш.

ДІЯ V

*номер сніжинок «Не комашки, не пташинки»

Заходить Зима

Зима: Так, сніжинки, ви вже закінчили свою роботу?

Сніжинки: Так, Зимо

Зима: Річки всі заморозили?

Сніжинки: Так, Зимо

Зима: Снігом всі дороги засипані?

Сніжинки: Так, Зимо

заходять діти до Зими

Діти: «Вітаємо Вас, Тут живе пані Зима?»

Зима: «Так... Це Я, чого завітали до мене?»

Діти: Сталася біда!

Зима: «Яка біда? В цьому році я навіть вчасно прийшла»

«Ну трішки запізнилася я до вас, чому відразу біда?»

«Я ж у цьому році до вас раніше завітала»

Діти: «Та не в цьому справа»

Діти: «Чорти вкрали місяць і тепер Святий Миколай не зможе знайти до нас дорогу»

Зима: «Знову ці чорти... Кожен рік їм потрібно щось учудити»

Діти: «Що тепер робити? У нас мало часу залишилося до приходу Святого Миколая»

Зима: «Заспокойтеся! Зараз все вирішимо. Я можу знайти будь-яку людину за допомогою своїх сніжинок, які розташовані по всій Землі. Головне зрозуміти кого ми повинні шукати.

Діти: Чортів

Зима: Я можу знайти тільки людину, на інших істот ці чари не діють

Діти: Пам'ятаю тільки те, що вони щось казали про мольфарку... Що вони хочуть у неї місяць заховати.

Зима: Це звичайно обмежує пошуки, але останнім часом мольфарок дуже багато.

Радіон: Хтось запам'ятав як її звати?

Богдан: Ксенія... Її звать Ксенія

Зима: Ти впевнений?

Богдан: Так, я добре запам'ятовую

Зима: « Ну тоді я буду її шукати, а ви мені допоможіть»

номер Зими

З'являється сніжинка

Зима: Ця сніжинка вкаже мені дорогу до мольфарки... Тут навіть недалеко, якщо ви мені правильно ім'я сказали.

Дія VI

сидить мольфарка, гадає на картах

Мольфарка: «Так... Бачу гості до мене йдуть... Цікаво хто? Хम्म... Мій давній друже... Антипко... Давно я його не бачила... Чому це він до мене вирішив завітати, знову якусь заподлянку для людей придумав? Стоп... Що це таке таке? А це хто? Діти? Що це за створіння разом з ними? Невже... Це Зима? Що ці чорти знову накоїли? І чому я повинна зараз відгрібати за них? Весело мені сьогодні буде»

номер мольфарки

Заходить Зима з дітьми

Мольфарка (про себе): «О, а я ще думала хто ж перший до мене прийде»

«Привіт, діти! Добрий день, Зимо! Чим зобов'язана таким вельмишановним гостям? Невже хочете свою долю дізнатися?»

Зимо: Вітаю, мольфарко! Ми знаємо що у тебе тут місяць захований, прийшли його забрати.

Мольфарка: (про себе) : «Цей Антипко мене з розуму зведе! Як можна було поцупити місяць?»

«На жаль, я не можу вам допомогти... Місяця у мене немає, мабуть ви помилилися адресою»

Діти: «Віддайте будь-ласка! Ми знаємо що він у вас... Без нього до нас не зможе завітати Святий Миколай!»

Зима: «Зачекайте діти... Вона правду каже, мабуть ми з вами помилилися. Мольфарко, вибач що потурбували! Ходімо, діти. Не будемо гаяти час.

Зима з дітьми збираються на вихід, але тут лунають голоси

*звуки за сценою *

Антипко: «Я кажу що її дід повинен знаходитись тут!»

Чорти: «Але тут пусто»

Антипко: Може вона зачаклувала місце від посторонніх очей?

Чорт 1: «А може хтось не вміє орієнтуватися по карті?»

Чорт 2: «Дивіться... Тут поряд стоїть будинок, може це він... Цілком можливо що місцевість може змінитися... Цій карті вже більше років ніж нам разом взятих»

Чорт 1: « Тук-тук-тук... Це тут мольфарка Ксенія живе?»

Мольфарка (про себе): «От як завжди ці чорти приходять в непотрібний момент!»

«Добрий день... Чим можу вам допомогти?»

Антипко: «Ой, я бачу у вас гості... Та я тільки поздоровитися завітав... Ось я поздоровився, і вже піду»

Зима: «А ну стояти! Це ви місяць вкрали?»

Чорти: Місяць? Не знаємо ми ніякого місяця!

Діти: Так! Це вони... Саме їх ми бачили у снах!

Чорти: «Ну чому нам завжди щастить»

Діти: Поверніть нам місяць! Ми дуже благаємо!

Антипко: Ні-ні-ні... Ми вже зникаємо... А ви чекайте на свої заслужені різочки»
(сміються)

Діти: Стійте, ви не можете так вчинити з нами!

Чорт 1: «Дитино, ми чорти, ще і як можемо!

Діти: Ми вас не відпустимо

Чорт 2: Малеча, не вигадуйте... Як ви зможете затримати чортів?

Зима: «Може вони і не зможуть, але я їм допоможу.

Антипко: « А ти ще хто така?

Зима: Я- Зима!

Чорти: Володарю, що нам тепер робити?

Антипко: Сам не знаю. Напевно потрібно тихесенько тікати.

чорти розвертаються щоб іти

Зима: Ану стійте! Сніжинки, заморозьте чортів!

сніжинки бігають навколо чортів

Чорт 1: Ой, щось ноги мене не слухаються

Чорт 2: І я поворухнутись не можу.

Зима: Ну от і все, діти. Забирайте місяць, повертайте його на місце і кличте Святого Миколая.

ДІЯ VII

пісня «Миколай»

Заходить Святий Миколай з ангелами

Миколай: «Вітаю вас, любі мої. Привіт, матінко Зима.»

Зима: Привіт, отче, дивись як тебе всі дітлахи чекали! Вони дуже старались щоб ти до них завітав, адже чорти поцупили місяць щоб ти не зміг знайти до нас дороги.

Миколай: «Дякую діти, що врятували свято! І де ці злодії?

Зима: «Я їх заморозила, отче»

Діти: «Ось вони»

Миколай: «О, Антипко... Знайомі обличчя! Годі вам уже псувати свята. У вас все одно ніколи не виходить!

Антипко: «А це ми ще побачимо!»

Миколай: «Уже не побачимо, я закрию вам вхід до Землі, тепер ви не зможете псувати дітям настрої своїми витівками»

Миколай вдарив палицею по землі

Антипко: «Ви не розслабляйтесь, я знайду вихід... Я таку ідею вигадую...»

Миколай: Та роби що хочеш, ми все одно вас переможемо, так діти?

Діти: Так, Миколаю.

чорти зникають

Миколай: Ну що діти, будемо святкувати?

«З Миколаєм»

Концерт-інтерв'ю

25.05.2023р. – концерт-інтерв'ю «На крилах українських пісень» (організатор М.С. Конопацька)

Сценарій

Музика--це мова, яку не треба перекладати,

Це мова, яку розуміють усі

Під музику ми можемо всі танцювати

Або ж просто співати пісні.

В1: Могутня ріка бере силу з маленьких джерел, так і наша культура збагачується за рахунок історичної спадщини---української пісні.

В2: Пісня є наш духовний скарб, який єднає нас, стирає кордони, розповідає світові про велич нашого співучого народу. Мовою пісні, ми гортаємо сторінки історії

В1: А першою піснею в житті кожної людини є колискова

(ACADEMIX "Сонце сідає")

B1: Добрий день, шановні гості нашого свята

B2: Щиро вітаємо всіх хто завітав до нашої зали

B1: Сьогодні ми з вами зануримось в атмосферу української музики, почуємо обробки українських народних пісень та твори українських композиторів у виконанні учнів вокального відділу.

B2: А також ближче познайомимось з кожним виконавцем...

B1: А й справді, адже напередодні нашого свята, у кожного виконавця взяли невеличке інтерв'ю, де вони відповідали на питання, пов'язані з навчанням у школі мистецтв.

B2: А саме, "Як ти потрапив до школи мистецтв", " Що тобі тут найбільше подобається" та "Твій найяскравіший спогад"

B2: Тож не будемо зволікати, і скоріше познайомимось з першою виконавицею...
Увага на екран.

відео

1. Власенко Поліна "Дарує день"

відео

2. Овчар Дар'я "Голубка"

відео

3. Бабінець Софія "Кладочка"

відео

4. Рудик Діана "Журавочка"

відео

5. Батюк Софія "Мальви"

відео

6. Ровнік Ілля "Сопілочка"

Пісня - це невимовно сильний засіб виразу, який здатний перенести нас у світ почуттів, емоцій та спогадів. Кожна пісня має свою унікальну силу, вона здатна змінити наш настрій, змусити нас танцювати, розплакатися або навіть надихнути на подвиги.

Пісня - це незабутня подорож у світ звуків та почуттів, яка завжди поруч з нами.

7. Райдужні нотки "Гуси"

відео

8. Скрипка Марія "Намисто"

відео

9. Беребера Ольга "Думала смерека"

відео

10. Помісячна Лілія "Ой ти знав..."

відео

11. Олексієнко Олеся "Дві ластівки"

відео

12. Лутченко Христина "І снилося з ночі"

відео

14. Тимошенко Максим "Дунаю, Дунаю"

Ким би ви не були, і в якому куточку світі б не жили, як і будь-яка інша людина, ви напевно хочете відчувати щастя.

Ось тільки для кожного з нас уявлення про щастя буде різним. Для когось це багато доларів на рахунках, а для когось – час, проведений з близькою людиною. А для нас, музикантів – це процес творчості.

Як кажуть:

Тисячі свічок можна запалити від одної єдиної свічки, і життя її не стане коротшим. Так і щастя не стає менше, коли ним ділишся.

16. "Щасливі люди"

**Рекламний ролик
(організатор – Д.В.Черняк)**

Початкові мистецькі освітні заклади Чернігівської області

№	Найменування закладу культури чи закладу освіти сфери культури	Засновник (засновники) закладу	Місцезнаходження закладу
1	КЗПМО «Чернігівська музична школа №1 імені С.В. Вільконського»	Чернігівська міська рада	м.Чернігів, вул.Шевченка, 23
2	КЗПМО «Чернігівська міська школа мистецтв імені Любомира Боднарука»	Чернігівська міська рада	м.Чернігів, вул.Захисників України, 76
3	КЗПМО «Чернігівська дитяча художня школа»	Чернігівська міська рада	м.Чернігів, вул.Гонча, 33
4	КЗПМО «Чернігівська музична школа №2 імені Є. Богословського»	Чернігівська міська рада	м.Чернігів, вул.Мстиславська, 11
5	КЗПМО «Ніжинська музична школа»	Ніжинська міська рада	м.Ніжин, вул..Воздвиженська, 9а
6	КЗПМО «Ніжинська хореографічна школа»	Ніжинська міська рада	м.Ніжин, вул..Обі'зда, 119
7	КЗПМО «Бахмацька школа мистецтв імені А.Розумовського»	Бахмацька міська рада	м. Бахмач, вул. Б.Хмельницького, 14
8	КЗ МШ «Березнянська мистецька школа імені Г.Г. Верьовки»	Березнянська селищна рада	смт. Березна, вул. Шевченка, 28
9	Бобровицька школа мистецтв	Бобровицька міська рада	м.Бобровиця, вул. Франка, 42
10	Борзнянська дитяча музична школа	Борзнянська міська рада	м.Борзна, вул.Г. Барвінок, 48
11	КЗ «Варвинська мистецька школа»	Варвинська селищна рада	смт. Варва, вул.Захисників України, 15
12	КЗПО «Гончарівська мистецька школа»	Гончарівська селищна рада	смт Гончарівське, вул.Танкістів, 48
13	КЗ «Городнянська школа	Городнянська	м. Городня, вул.

	мистецтв імені Л.Кондрашевської»	міська рада	Троїцька, 12
14	КЗМЗ «Деснянська музична школа»	Деснянська селищна рада	смт. Десна, вул.Ювілейна, 5
15	ЗПО «Добрянська мистецька школа»	Добрянська селищна рада	смт. Добрянка, вул.Центральна, 143
16	Ічнянська мистецька школа	Ічнянська міська рада	м. Ічня, вул. Героїв Майдану, 4
17	КЗ «Козелецька музична школа»	Козелецька селищна рада	смт. Козелець, вул.Леонтовича, 5
18	КЗ Коропська мистецька школа	Коропська селищна рада	смт.Короп, вул.Шевченка, 19
19	КЗПМО «Корюківська мистецька школа імені О.С. Корнієвської»	Корюківська міська рада	м. Корюківка, вул. Зарічна,8
20	КЗ «Куликівська мистецька школа»	Куликівська селищна рада	смт.Куликівка, 1-й пров.Миру, 6а
21	КЗ Ладанська школа мистецтв	Ладанська селищна рада	смт. Ладан, вул. Миру, 114
22	Любецька мистецька школа	Любецька селищна рада	смт. Любеч,вул. Миру, 37
23	КЗ Менська дитяча мистецька школа	Менська міська рада	м. Мена, вул.Героїв АТО, 14
24	Михайло-Коцюбинська мистецька школа	Михайло- Коцюбинська селищна рада	смт. Михайло- Коцюбинське, вул. Садова, 60
25	Новгород-Сіверська дитяча музична школа	Новгород- Сіверська міська рада	м. Новгород- Сіверський, вул. Князя Ігоря, 25
26	КПНЗ Носівська школа мистецтв	Носівська міська рада	м. Носівка, вул. Ніжинський шлях, 2
27	КЗПМО Остерська музична школа	Остерська міська рада	м. Остер, вул.Л. Українки, 2
28	Парафіївська мистецька школа	Парафіївська селищна рада	смт. Парафіївка, вул.Шевченка, 117
29	КЗСМО «Прилуцька дитяча	Прилуцька	м. Прилуки, вул.

	музична школа імені Л.М. Ревуцького»	міська рада	Земська, 11
30	КЗСМО «Прилуцька школа мистецтв»	Прилуцька міська рада	м. Прилуки, вул. Київська, 176
31	КЗПМО Ріпкинська школа мистецтв	Ріпкинська селищна рада	смт. Ріпки, вул. Святомиколаївська, 156а
32	КЗПМО Семенівська музична школа	Семенівська міська рада	м. Семенівка, вул. Червона площа, 35а
33	МШ «Сновська музична школа імені Н.Г. Рахліна»	Сновська міська рада	м. Сновськ, вул. Миру, 40
34	Сосницька дитяча музична школа імені М.Ф. Полторацького	Сосницька селищна рада	смт. Сосниця, вул. Чернігівська, 3
35	КЗСМО Музична школа Срібнянської СР	Срібнянська селищна рада	смт. Срібне, вул. Миру, 46
36	КПМНЗ Талалаївська школа мистецтв	Талалаївська селищна рада	смт. Талалаївка, вул. Народна, 34а
37	Вертіївська школа мистецтв	Вертіївська сільська рада	с. Вертіївка, вул. Миру, 112
38	Ніжинська школа мистецтв при НККіМ ім. М. Заньковецької	Чернігівська обласна рада	м. Ніжин, вул. Овдіївська, 49
39	Чернігівська школа мистецтв при ЧФМК ім. Л. М. Ревуцького	Чернігівська обласна рада	м. Чернігів

Опубліковані тези за напрямком магістерської роботи

Конопацька М.С.

студентка 1-го курсу магістратури,

факультету Дошкільної, початкової освіти і мистецтв

спеціальність 013 Початкова освіта

Національний університет "Чернігівський колегіум" ім. Т.Г. Шевченка

Функціональна природа музичної освіти в Україні

Сучасний стан розвитку та перетворення українського суспільства можна описати як складні та навіть заплутані. Ці умови призводять до внутрішніх конфліктів та плутанини у психологічному стані особистості. Багато громадян, особливо молодь, відчують невизначеність і сумніви щодо свого місця в суспільних змінах. Загальний спад моральних цінностей, розпад загальнолюдських принципів, виникнення пустоти в духовному житті, та зниження рівня культури великої частини населення впливають на емоційно-ціннісне сприйняття світу та власної особистості.

Аналіз трансформаційних процесів у сфері культури і мистецтва України піднімає питання про відновлення духовних та творчих аспектів життя та їхнього індивідуального вираження [1, с.34].

Сучасний розвиток педагогічної системи неможливий без врахування постійних змін у соціальному оточенні. Ця реальність ставить перед нами завдання зробити педагогічну систему адаптивною. З одного боку, це означає, що система повинна налаштовуватися на індивідуальні потреби кожного учня, а з іншого - бути гнучкою та готовою відповідати на соціокультурні зміни.

У сучасних умовах важливо створити новий підхід до освіти в Україні для XXI століття. Ця "школа майбутнього" повинна сприяти самореалізації

особистості та творчому розвитку кожної дитини. Педагогіка життєтворчості є новою педагогічною теорією, яка наголошує на вихованні людини як творця, яка здатна будувати своє власне життя та активно приймати участь у соціальних процесах [2, с.4].

У роботі шкіл і музичних шкіл важливо розуміти, що освіта та виховання нерозривно пов'язані процеси, і їх об'єднання підвищує виховний вплив навчальних занять. Незважаючи на специфіку процесів навчання та виховання, вони взаємопов'язані і взаємообумовлені. Основна відмінність полягає у тому, що процес навчання орієнтований на логіку пізнання, а виховання - на логіку формування міжособистісних відносин.

Мистецтво, зокрема музика, має особливе значення в процесі виховання, оскільки воно допомагає формувати особистість, розуміти власну культурну ідентичність та розвивати творчу індивідуальність. Мистецтво сприяє глибокому самопізнанню і змінює сприйняття світу та власної особистості. Таким чином, воно має важливе місце у вихованні особистості [3, с.7].

Музична освіта в Україні виконує різноманітні функції, які важливі для розвитку суспільства та індивідуального зростання громадян. Функціональна природа музичної освіти в Україні може бути описана наступним чином:

Культурна функція. Музична освіта сприяє збереженню, популяризації та передачі національної музичної спадщини. Вона допомагає у формуванні культурної ідентичності і національної свідомості громадян.

Розвивальна функція. Музична освіта сприяє розвитку різних аспектів особистості, включаючи когнітивні, емоційні та психомоторні навички. Вона розвиває творчий потенціал та інтелектуальні здібності учнів.

Соціалізаційна функція. Музична освіта сприяє соціалізації індивіда, вчить спілкуватися, співпрацювати та розуміти інших через спільну мову музики. Вона формує громадянську культуру та цінності.

Терапевтична функція. Музична освіта може бути використана як засіб

психотерапії та релаксації. Вона допомагає знижувати стрес, покращувати настрій та психофізичний стан людини.

Професійна функція. Музична освіта готує молодь до майбутньої професійної діяльності в музичній сфері. Вона надає можливість вивчення музичних інструментів, вокалу та музичної теорії [4, с.6].

Творча функція. Музична освіта сприяє розвитку творчих здібностей та стимулює самовираження. Вона надає можливість учням творити власну музику та виступати перед аудиторією.

Отож, всі ці функції музичної освіти в Україні об'єднуються для сприяння гармонійному розвитку індивідів та суспільства в цілому. Музика відіграє важливу роль у формуванні культурного образу України та сприяє розширенню горизонтів розуміння і співпраці між людьми.

Список джерел:

1. Теорія і методика мистецької освіти: збірник науково-методичних статей за ред. Ю. Ф. Дворника, О. В. Коваль. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. Вип. 5. 271 с.
2. Андрейко О. І. Теоретико-методичні засади формування виконавської культури музиканта-інструменталіста : навч. посіб. Львів. *Простір-М*. 2017. 120 с.
3. Белікова А. Формування ціннісних переконань майбутніх педагогів-музикантів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград. 2016. 20 с.
4. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ. 2017. 16 с. 20.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Конопацька Марія Сергіївна

здобувачка вищої освіти факультету Дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Національного університету "Чернігівський колегіум" ім. Т.Г.Шевченка

Науковий керівник:

Богданович Володимир Володимирович

Доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національного університету "Чернігівський колегіум" ім. Т.Г.Шевченка

З давніх-давен музика була одним з основних засобів виховання підростаючого покоління, її значення обумовлювалось загальними задачами виховання, які були провідними на той час в суспільстві.

Питанням становлення мистецької освіти приділяли увагу такі українські науковці: О. Касьянова, Г. Падалка, С. Соломаха, Г. Філіпчук, В. Давидов, Я. Рева, Л. Пушкар, О. Комаровська, Т. Чурпіта та ін. [1]

Поняття «музична освіта» в історичних джерелах давньої України згадується з XVI – XVII століть, там описуються зміст і призначення музичного навчання.

З 1586 року почали відкриватись братські школи, які внесли великий внесок для розповсюдження музичного навчання на теренах України, там навчали співу, музичній грамоті і предметам музикування. Також велику роль у навчанні музики відігравали церкви, храми та монастирські школи, де навчали церковному співу [3. ст. 3-4].

Через деякий час відкриваються школи для різних верств населення, де значна увага приділялась навчанню музиці (народні початкові школи, школи при монастирях і сільських церквах, гімназії, ліцеї, братські школи, приватні пансіони тощо). Також розвивались національні музичні школи. У 1738 році у Глухові була відкрила школа співу та інструментальної музики, де навчали грати на скрипці,

гусях і бандурі.

З 1770-х років почали існувати капелляні школи, де кріпаки мали змогу навчатися грі на музичних інструментах та співу.

З 1789 року музична освіта починає стрімко розвиватися, виникають оперні театри, оркестрові колективи, відбувається розквіт інструментальної музики, розвивається домашнє музикування, в школах більше уваги приділяють музичному навчанню, популяризується світське музикування.

Всі ці фактори призвели до того, що навчальні заклади поділились на 2 групи. Перша група готувала професійних музикантів, а інша надавала загальну музичну освіту.

У XIX століття виникла потреба розширювати музичну освіту. У цей час мистецька освіта продовжувала розвиватися у професійному та загально-просвітницькому напрямках. Також значну роль в розвитку музичної освіти відіграли приватні музичні школи, відкриті в кінці XIX-XX століть в багатьох містах (в Києві зокрема).

Великий вплив на розвиток музично-естетичної освіти в Україні внесли видатні педагоги: М. Верховинець, М. Леонтович, М. Лисенко, К. Стеценко, Б. Яворський та ін. Вони розробляли та публікували музичні посібники, нотні збірки, методичні поради з музичного виховання, в яких звертали увагу на важливість розвитку музичних здібностей дітей, естетичного смаку, пам'яті, артистичності, любові до української пісні.

Після 1917 року викладання музичної освіти стало обов'язковим в Україні, були відкриті масово-просвітницькі музичні курси, школи, курси, консерваторії тощо.

У 1918 році було створено департамент позашкільної освіти при генеральному секретарстві освіти Української Народної Республіки.

Департаментом було розроблено Положення про позашкільну освіту [2].

У 1922 році було музичну освіту було поділено на 3 типи (початкова

мистецька освіта, середня музична освіта та вища освіта-консерваторія).

З 1960-х років музичні школи починають поступово змінювати напрямок своєї діяльності і ставати осередками масової музичної культури.

У 1978 році вийшов Наказ Міністерства культури СРСР № 515 «Об утверждени Положения о детской музыкальной, художественной школе и школе искусств». Розпочинається історія дитячої музичної школи, як позашкільного закладу освіти. Основна мета була всебічно розвивати здібності і схильності дітей до мистецтва, виховувати громадську активність [2].

До 1991 року в Україні діяло більше 1000 музичних шкіл та шкіл мистецтв. Зі здобуттям незалежності України, з'явилися нові можливості для розвитку музичної освіти, створюються програми з музики в традиціях української музичної освіти, в основу яких покладено фольклор, де музична творчість і сприйняття неподільні [3. с. 14].

Сьогодні Україна має розвинутий музичний освітній сектор, який надає можливості для навчання музиці дітям на різних рівнях. Початкова музична освіта важлива для розвитку музичної культури та творчості нового покоління українців.

Список використаних джерел:

1. А.В. Ветринська Українська хореографічна освіта ХХІ століття: сучасний стан та шляхи вдосконалення : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14–15 квітня 2016 р.) / А. В. Ветринська. – К., 2016. – С. 17–23
2. Л. І. Боровська Актуальні питання мистецької освіти та виховання, 2017. – Вип. 2 (10)
3. Н.П.Гуральник. Історія музичної освіти України: курс лекцій для студентів музичних спеціальностей ВОЗ мистецького спрямування. 2-е вид., виокремлено та конкретизовано історичний дискурс. Київ : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 31 с.